

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platné právní úpravy

Návrh zákona o důchodovém spoření upravuje tzv. druhý fondový důchodový pilíř na základě vládou schválených Hlavních principů pokračování důchodové reformy ze dne 6. dubna 2011 jako zcela novou právní úpravu.

Právními předpisy, které se dotýkají materie upravované navrhovaným zákonem o důchodovém spoření, jsou zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

2. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy a odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

V návaznosti na usnesení vlády České republiky č. 235 ze dne 6. dubna 2011, kterým bylo uloženo předložení návrhu zákonů v souvislosti s důchodovou reformou do 30. června 2011 k projednání vládě, byl vypracován tento návrh zákona o důchodovém spoření. Proces přípravy návrhu, zejm. harmonogram a provedení konzultací a vyhodnocení variant byl determinován právě tímto vládou schváleným termínem. K návrhu nebyla zpracována závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA), a to na základě výjimky z dle čl. 3 procesních pravidel Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) udělené usnesením Grémia pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu ze dne 31. března 2011.

Proces změn v důchodovém systému probíhá v zásadě nepřetržitě od počátku devadesátých let minulého století. Vláda se ve svém Programovém prohlášení přihlásila k provedení reformy důchodového systému s cílem dosáhnout dlouhodobou fiskální udržitelnost důchodového systému a posílit kapitálovou složku jako zdroje důchodů. Důchodová reforma dále umožní snížit náklady práce a zvýší tak konkurenceschopnost české ekonomiky. Proto byl připraven zákon o důchodovém spoření jako součást této reformy.

Důchodový systém v České republice je v současné době založen téměř výhradně na průběžném financování vyplácených důchodů, tzv. PAYG představující tzv. I. pilíř. Průběžně financovaný důchodový systém potřebuje pro svou dlouhodobou stabilitu, aby se poměr mezi počtem přispěvatelů na důchodové pojištění a počtem důchodců nezhoršoval.

V České republice však v posledních dekádách výrazně klesá porodnost, snižuje se úmrtnost ve vyšším věku a prodlužuje se střední délka života. Tento trend nepříznivě mění populační

strukturu obyvatelstva, respektive poměr plátců a důchodců v systému důchodového zabezpečení. Podíl starších spoluobčanů rychle roste, tím se zvyšuje i zátěž na průběžný důchodový systém. Financování důchodového systému bude stále komplikovanější s důsledky v podobě snižování relativní výše důchodů, a/nebo neúměrného zvyšování odvodů na důchodové zabezpečení s negativním dopadem na cenu práce, zaměstnanost a ekonomický růst.

V důsledku nárůstu počtu důchodců (o 80 tisíc za poslední tři roky), poklesu zaměstnanosti a zaostávání růstu nominálních mezd za valorizací důchodů se průběžný důchodový systém dostal z rovnováhy mezi příjmy a výdaji v roce 2008 do deficitu 35 mld. Kč v roce 2010. Bez podstatných změn v důchodovém systému by sice v nejbližších 20 letech deficity důchodového účtu nepřekročily hranici 1% HDP, později by však bez reformních opatření dosáhly úrovně okolo 4% HDP.

Návrh zákona vychází z nejmodernějších principů regulace institucí působících na finančním trhu a mezinárodních regulačních standardů a metod, které se ostatně promítají i v současnosti vydávaných evropských předpisech.

Navrhovaný systém důchodového spoření představuje tzv. II. pilíř důchodového systému. Je založen na osvědčených principech kolektivního investování, jako minimální standard jsou brány principy uplatňované u tzv. standardních fondů, jejichž investiční politika je restriktivně regulována. Zůstanou ovšem zachována specifika, jež jsou vlastní produktům spoření na stáří, a to dlouhodobost a zvýšená obezřetnost.

Vstup do systému bude dobrovolný. Pojištěnci budou mít do dosažení věku 35 let možnost rozhodnout se pro vyvázání části pojistné sazby ze státního průběžného systému do kapitalizačního (fondového) pilíře. Pojištěnci, kteří budou v okamžiku spuštění reformy starší 35 let, dostanou možnost učinit rozhodnutí o vstupu ve lhůtě 6 měsíců. Běh této lhůty započne půl roku před faktickým spuštěním II. pilíře. Ve chvíli, kdy bude rozhodnutí učiněno, anebo uplyne šestiměsíční lhůta pro jeho učinění, nebude již možné rozhodnutí změnit. Další vstup nebo naopak výstup z II. pilíře nebude umožněn.

II. pilíř bude financován vyvázáním části pojistného na důchodové pojištění z I. pilíře. Vyvázané 3 p. b. pojistného budou snižovat pojistné do I. pilíře placené zaměstnancem, část odvodu odpovídající pojistnému placenému zaměstnavatelem zůstane beze změny. K vyvázaným 3 p. b. bude mít účastník povinnost přidat částku ve výši 2 p. b. z vlastních prostředků, které za něj také odvede zaměstnavatel. Od roku 2013 se zároveň navrhuje úprava v oblasti odvodů pojistného na sociálního a zdravotního pojištění, kdy tyto povinné platby zaměstnavatele budou nahrazeny daní z úhrnu mezd. Celková výše odvedené daně bude tedy pro účastníky II. pilíře 30 %, neboť zahrne jak snížený odvod do I. pilíře (25 % ze základu), tak vyvázané procento do II. pilíře (3 % ze základu) a částku z prostředků účastníka (2 % ze základu). Placení pojistného, resp. daně společně do obou pilířů bude probíhat standardními mechanismy Jednoho inkasního místa (JIM) po jeho spuštění.

Prostředky ve II. pilíři budou vlastnictvím účastníka a v případě jeho úmrtí se stávají předmětem dědictví s tím, že bude umožněno je dědit pouze ve formě nároků z II. pilíře. Pro tento obecný režim bude existovat jediná výjimka, a to pro situace, kdy dědění prostřednictvím nároků z II. pilíře nebude možné. V tom případě budou předmětem dědictví přímo finanční prostředky a pozůstalí po účastníkovi získají část těchto prostředků odpovídající dodatečnému pojistnému a zbytek bude dědit stát.

Investiční správu ve fázi akumulace finančních prostředků budou provádět penzijní společnosti. Předpokládá se, že je budou tvořit především transformované současné penzijní fondy. Možný však bude i vstup nových subjektů. Penzijní společnosti budou mít povinnost získat pro tuto činnost zvláštní licenci. Každá penzijní společnost bude povinně nabízet čtyři fondy lišící se investičními limity, strukturou spravovaného portfolia a s tím spojeným rizikem. Bude se jednat o fond státních dluhopisů, konzervativní, vyvážený a dynamický fond. Fond státních dluhopisů bude investovat výhradně do státních dluhopisů České republiky, případně do přesně určených dluhopisů dalších zemí Evropské unie nebo OECD. Ostatní fondy budou investovat do širšího spektra instrumentů dle tzv. investičních limitů stanovených zákonem.

Ze II. pilíře budou vypláceny tyto druhy důchodů:

- starobní důchod ve formě doživotní anuity,
- starobní důchod ve formě doživotní anuity se sjednanou výplatou pozůstalostního důchodu ve stejné výši po dobu tří roků ode dne úmrtí účastníka a
- starobní důchod vyplácený po dobu 20 roků; V případě úmrtí příjemce důchodu před uplynutím doby 20 let náleží nespotřebovaná část pojistného do dědictví.

Klient bude svůj celkový důchod dostávat ze dvou nezávislých zdrojů. Výplatu důchodu z I. pilíře bude provádět ČSSZ, resp. JIM, naopak důchod ze II. pilíře bude vyplácet životní pojišťovna.

Penzijní společnost bude vykonávat činnost, která je velmi podobná činnosti investiční společnosti. Hlavní činností penzijní společnosti bude obhospodařování majetku v důchodových fondech.. Penzijní společnost může vytvořit pouze předem definované důchodové fondy.

V konzervativním důchodovém fondu by se měly koncentrovat prostředky účastníků, kterým v horizontu pěti let vznikne nárok na penzi, tento nárok již vznikl, anebo kterým je již vyplácena penze na dobu určenou.

Důchodové fondy budou vytvářeny na základě obdobných pravidel a limitů jako standardní podílové fondy (tzv. UCITS) upravené v zákoně o kolektivním investování. Škála aktiv, jež mohou účastnické fondy nakupovat, bude oproti standardním fondům kolektivního investování zúžena hlavně v oblasti akcií a derivátů. V dalších aspektech se bude podoba důchodových fondů opírat o právní úpravu standardních podílových fondů. Nicméně důchodové fondy nebudou požívat výhod tzv. jednotného evropského pasu.

Vzhledem k zásadnímu významu distribuce na finančním trhu obsahuje návrh zákona podrobná pravidla pro nabízení důchodového spoření a zprostředkování uzavírání smluv. Tyto činnosti budou moci vedle penzijních společností vykonávat také další osoby, které se podílejí na distribuci investic do cenných papírů kolektivního investování – zejména tedy investiční zprostředkovatelé a obchodníci s cennými papíry. Za účelem dosažení co nejvyšší ochrany účastníků ukládá zákon všem osobám nabízejícím a zprostředkujícím důchodové spoření výslovnou povinnost jednat se zájemci a s účastníky s odbornou péčí. Návrh zákona rovněž vyžaduje, aby před uzavřením smlouvy o penzijním spoření a před každou její významnější změnou došlo ze strany zprostředkovatelů k získání potřebných informací o osobě účastníka tak, aby mu mohla být doporučena pro něj nejvhodnější strategie důchodového spoření, která bude zohledňovat jeho osobní podmínky, cíle, kterých chce v důchodovém spoření dosáhnout, a postoj k riziku.

Činnost penzijních společností bude podléhat dohledu České národní banky (ČNB). Obsah dohledu nad činností penzijních společností ze strany ČNB bude podle návrhu zákona obdobný, jako je tomu při dohledu investičních společností a fondů kolektivního investování podle zákona o kolektivním investování. Obdobně obsah dohledu nad činností distributorů důchodového spoření a poskytovatelů penzijního poradenství bude analogický dohledu nad investičními zprostředkovateli a obchodníky s cennými papíry, kteří poskytují investiční služby přijímání a předávání pokynů a investiční poradenství podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

K provedení některých ustanovení tohoto zákona se ČNB zmocňuje k vydání prováděcích vyhlášek.

3. Dotčené subjekty

Subjekty dotčenými zaváděnou právní úpravou jsou zejména

- penzijní společnosti a jejich akcionáři,
- pojišťovny,
- ekonomicky aktivní obyvatelstvo,
- zaměstnavatelé, jejichž zaměstnanci se rozhodnout vstoupit do II. pilíře,
- obchodníci s cennými papíry (ať bankovní tak nebankovní) a investiční zprostředkovatelé,
- finanční analytici a další osoby, které zpracovávají a šíří důchodové doporučení,
- penzijní fondy a jejich akcionáři,
- ČNB jako orgán dohledu,
- JIM, které bude zajišťovat výběr prostředků od účastníků II. pilíře a hromadně je zasílat penzijním společnostem
- ČSSZ a orgány sociálního zabezpečení ministerstev vnitra, obrany a spravedlnosti, které budou plnit úkoly vyplývající pro ně z provádění důchodového pojištění účastníků II. pilíře.

Navrhovaná právní úprava zakládá těmto subjektům nové povinnosti, resp. oprávnění, a v některých případech jsou modifikovány některé jejich stávající povinnosti.

Vytvoření systému důchodového spoření přispěje k posílení celkové tvorby úspor a případně také k posílení investic do tuzemské ekonomiky.

4. Odůvodnění hlavních principů navrhované úpravy

Návrh zákona předpokládá, že vytvoření adekvátního systému penzijního spoření by mělo přinést pozitivní dopady na účastníky tohoto systému a přispět k posílení stability a dlouhodobém fungování tohoto sektoru finančního trhu. Vytvoření moderního, dostatečně robustního a přitom flexibilního II. pilíře důchodového systému je klíčovým prvkem pro jakékoliv další kroky v oblasti důchodového zabezpečení.

Podrobnější rozbor navrhované úpravy je obsahem zvláštní části důvodové zprávy.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy, včetně dopadů na veřejné rozpočty, na rovnost mužů a žen, sociálních dopadů a dopadů na životní prostředí

Přínosem zřízení II. pilíře bude zejména vytvoření moderního systému dobrovolného penzijního spoření, který by měl zajistit účastníkům dlouhodobě stabilní možnost tvorby úspor na stáří.

Vznik II. pilíře je spojen s tzv. transformačními náklady, které jsou vyvolány výpadkem části odvodů do I. pilíře z titulu jejich přesměrování do II. pilíře. Výpadek je obecně dočasný, neboť je následně s odstupem 10 až 30 let podle věku účastníků II. pilíře kompenzován snížením na výdajové straně při krácení důchodů příjemců důchodů z II. pilíře. Transformační náklady budou pokryty zejména ze zdrojů plynoucích ze sjednocení sazeb DPH, což se s ohledem na očekávaný trvalý dopad do bilance jeví jako velmi vhodný zdroj. Negativní dopad sjednocení sazeb DPH do cenové hladiny bude kompenzován jak standardními mechanismy (např. zvýšení důchodů či zvýšení životního minima), tak i ad hoc opatřeními, např. zvýšením slevy na dani na dítě.

Vzhledem k úpravě podmínek výběru pojistného, resp. daně z úhrnu mezd na důchodové pojištění a později i výplaty důchodů z II. pilíře bude zapotřebí prověřit připravenost České správy sociálního zabezpečení, resp. JIM k obsluhování II. pilíře. Další náklady si pak mohou vyžádat eventuální změny informačních systémů a dalších procesů.

V návrhu zákona je upraven rozsah a obsah dohledu a dozoru v oblasti penzijního spoření – tj. činností penzijních společností, distributorů důchodového spoření, poskytovatelů penzijního poradenství či doporučení do značné míry obdobně s dohledem nad sektorem kolektivního investování, penzijních fondů a investičních služeb, či nad pravidly proti zneužívání trhu. Lze tedy předpokládat, že agenda dohledu penzijního spoření si vyžádá určité úpravy interních procesů v ČNB a přinese požadavky na mírné zvýšení kapacity a technické zabezpečení dohledu, nicméně činnost ČNB nebude zásadně ovlivněna.

Lze předpokládat určitý dopad i na náklady u osob, které budou nabízet služby důchodového spoření – tj. na penzijní společnosti a jejich akcionáře, a dále na osoby, které budou zajišťovat distribuci důchodového spoření a penzijní poradenství. Celkové dopady se budou odvíjet od počtu penzijních společností, kterým bude uděleno povolení k činnosti. Náklady na vytvoření penzijních společností, získání příslušných povolení a zahájení činnosti se budou lišit v závislosti na velikosti konkrétní instituce a budou se pohybovat v řádech nejvýše desítek miliónů korun. Vzhledem ke skutečnosti, že se bude jednat o počáteční investice do dlouhodobých podnikatelských aktivit, kde se dá předpokládat jejich poměrně stabilní dlouhodobé fungování, by mělo jít o investice rentabilní. Vzhledem k tomu, že povinnosti z navrhované úpravy budou plnit všechny subjekty nerozdílně, nebude mít jejich zavedení dopad na jejich konkurenceschopnost.

Úprava nemá vliv na životní prostředí ani na rovnost mužů a žen a vzhledem k povaze druhého – dobrovolného pilíře penzijního systému, lze očekávat určité spíše pozitivní sociální dopady.

6. Proces konzultací

Důchodová reforma patří již řadu let k hlavním tématům politických a ekonomických debat. Předchozí a současná vláda iniciovaly vytvoření několika poradních skupin odborníků, zejm. Národní ekonomické rady vlády (NERV) a Poradního expertního sboru (PES), které byly pověřeny navrhnout vhodnou podobu nového důchodového systému. Výsledky jednání těchto poradních orgánů byli předkládány a projednávány Poradou ekonomických ministrů (PEM). Na úrovni jednání PEM probíhaly hlavní diskuse o celkové koncepci II. pilíře důchodového systému a nastavení hlavních parametrů.

Zároveň probíhaly konzultace dílčích problematik mezi MF a zástupci finančního trhu na úrovni zájmových sdružení (především Asociace penzijních fondů ČR, Česká asociace pojišťoven, Asociace finančních zprostředkovatelů a poradců) i jednotlivých subjektů, jichž se měla budoucí změna týkat. Do konzultací byla zapojena také ČNB, jakožto dohledový orgán nad všemi subjekty finančního trhu. K problematice regulace poplatků za správu prostředků účastníků ve II. pilíři byla MF provedena také veřejná konzultace v 1. polovině roku 2011. Přípomínky a návrhy získané během konzultací byly zváženy a využity v rámci přípravy návrhu zákona.

7. Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhované řešení je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

8. Zhodnocení souladu návrhu zákona s mezinárodními smlouvami a slučitelnost s právními akty Evropských společenství

Problematika systémů důchodového zabezpečení není harmonizovaná na Evropské úrovni s výjimkou směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/41/ES ze dne 3. června 2003 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi, která ovšem řeší zcela specifickou problematiku činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a v českém právním řádu je transponována zvláštním zákonem (zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států Evropské unie nebo jiných států, které jsou smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, na území České republiky a o změně zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů). Důchodové spoření a činnost penzijních společností upravená navrhovaným zákonem není činností institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění podle uvedené směrnice. Jedná se proto o právní úpravu, která je zcela v kompetenci České republiky.

Penzijní společnost (jako akciová obchodní společnost) se bude řídit i dalšími transponovanými normami práva EU. Jde o normy práva obchodních společností, které jsou ovšem již transponovány obchodním zákoníkem pro akciové společnosti obecně.

Návrh zákona je tak s právními akty Evropského společenství slučitelný.

Návrh zákona respektuje požadavky vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona je v souladu s Dohodou o Evropském hospodářském prostoru.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1: Základní ustanovení

Vymezuje se rozsah působnosti zákona o důchodovém spoření a definuje se důchodové spoření. Systém důchodového spoření vytvořený tímto zákonem je tzv. druhým fondovým pilířem důchodového zabezpečení v České republice.

Prostředky účastníků ve fondovém pilíři, které jsou tvořeny platbami pojistného na důchodové zabezpečení a budou tvořit součást základního důchodového příjmu účastníka fondového pilíře nemohou být, do doby výplat jednotlivých splátek důchodu z pojištění důchodu, vyplaceny v rámci výkonu rozhodnutí.

K § 2: Účastník důchodového spoření

Navržené řešení vychází z rozhodnutí, že účast na důchodovém spoření bude dobrovolná, a to pro osoby starší 18 let. Změna rozhodnutí účastnit se důchodového spoření nebude možná.

Navržené řešení vychází z předpokladů, že od 1. 7. 2012 již budou existovat penzijní společnosti a od 1. 1. 2013 bude funkční jedno inkasní místo, které bude vybírat pojistné na důchodové pojištění a evidovat poplatníky pojistného.

Aby se fyzické osoby mohly rozhodnout pro vstup do II. pilíře ještě před 1. 1. 2013, tedy v době, kdy se již předpokládá účinnost zákona o důchodovém spoření a existence penzijních společností, avšak jedno inkasní místo ještě nebude vybírat pojistné na důchodové pojištění a evidovat poplatníky pojistného, navrhuje se umožnit jim stát se účastníky tohoto pilíře již v době od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2012. V tomto půlročním období bude moci uzavřít smlouvu o důchodovém spoření každá fyzická osoba starší 18 let, které dosud nebyl přiznán starobní důchod, bez ohledu na její předchozí či stávající účast (či neúčast) v I. pilíři.

Po tomto „startovacím“ období, tj. po 31. 12. 2012, bude lhůta pro rozhodnutí o účasti ve II. pilíři pro osobu starší 18 let obecně činit 6 měsíců a začne běžet ode dne, kdy byla tato osoba starší 18 let poprvé zaevidována v jednom inkasním místě jako poplatník pojistného do I. pilíře.

Evidence poplatníka pojistného „poprvé“ po dosažení věku 18 let je výslovně uvedena proto, aby nevznikaly pochybnosti o běhu lhůty v případě, kdy bude fyzická osoba poprvé zaevidována jako poplatník pojistného v JIM ještě před 18. rokem věku, např. z důvodu pracovního poměru na velmi krátkou dobu (prázdninové brigády), po několika letech studia odejde pracovat do zahraničí, vrátí se až po dosažení 35 let věku, začne zde pracovat a bude účastna I. pilíře. V takovém případě běh lhůty pro možnost rozhodnout se pro účast ve II. pilíři započne až od prvního zaevidování takové osoby jako poplatníka pojistného v JIM po jejím návratu.

Kromě toho bude umožněn vstup do II. pilíře i osobám mladším 35 let, které nevyužijí lhůty šesti měsíců od prvního vstupu do pojištění po 31. 12. 2012 (prvního zaevidování v JIM), pokud uzavřou smlouvu o důchodovém spoření nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhnou věku 35 let. Tato úprava pro osoby mladší 35 let umožní rozhodnutí o II. pilíři uskutečnit v době, kdy budou již mít určitou zkušenost s trhem práce a budou schopni lépe posoudit vhodnost vstupu do II. pilíře než v případě rozhodování do 6 měsíců po první omezené zkušenosti s výdělečnou činností.

Šestiměsíční lhůta pro rozhodnutí se pro účast ve II. pilíři po prvním zaevidování v JIM tak bude fakticky platit pro všechny fyzické osoby starší 35 let, neboť fyzické osoby mladší 35 let, které nevyužijí šestiměsíční lhůty od první evidence v JIM, budou mít možnost uzavřít smlouvu o důchodovém spoření kdykoli poté, a to až do konce kalendářního roku, ve kterém uvedeného věku dosáhnou.

Fyzické osoby, které budou v době nabytí účinnosti zákona o důchodovém spoření starší 35 let, budou mít možnost rozhodnout se o vstupu do II. pilíře, buď ve startovacím období (od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2012), nebo v šestiměsíčním období po jejich prvním zaevidování v JIM. Toto řešení vychází ze zadání umožnit účast i osobám starším 35 let, které se ve 2. polovině roku 2012 nerozhodly pro účast ve II. pilíři např. proto, že v té době nebyly z nejrůznějších důvodů na trhu práce (nemoc, péče o dítě či péče o osobu závislou na péči jiné fyzické osoby, vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání u úřadu práce, pobyt v zahraničí apod.) a z uvedených důvodů se příliš nezajímaly o možnost účasti ve II. pilíři.

U osob, které vykonávají pouze samostatnou výdělečnou činnost, se navrhuje považovat za počátek běhu lhůty pro možnost uzavřít smlouvu o důchodovém spoření den, kdy poprvé JIMu zaplatily pojistné na důchodové pojištění, neboť placení záloh na pojistné na důchodové pojištění ani jejich výše není směrodatným ukazatelem jejich účasti na důchodovém pojištění, která se posuzuje vždy za uplynulý kalendářní rok zpětně.

Pro úplnost se výslovně uvádí, že účastníkem spoření se nemůže stát fyzická osoba, která již je poživitelem starobního důchodu ze základního důchodového pojištění.

K § 3: Pojmy

Některé z vymezených pojmů používané v návrhu jsou zpravidla upraveny ve zvláštním právním předpise.

K § 4 a 5: Vznik a zánik účasti na důchodovém spoření

Po uzavření smlouvy o důchodovém spoření mezi fyzickou osobou a penzijní společností zašle penzijní společnost jedno vyhotovení smlouvy správci Centrálního registru smluv. Vzhledem k tomu, že správcem Centrálního registru smluv bude jedno inkasní místo (po jeho vytvoření), jednoduše ze své evidence zjistí v případě, že fyzická osoba dosud není účastníkem spoření, zda a od kdy je fyzická osoba poplatníkem pojistného na důchodové pojištění a po ověření, zda jsou splněny podmínky účasti na penzijním spoření (datum uzavření smlouvy, věk), dojde k zaregistrování smlouvy. U smluv, které budou uzavřeny v období od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2012, zkontroluje pouze, zda je splněna věková podmínka a zda nejde o poživitele starobního důchodu ze základního důchodového pojištění (tam, kde to bude přicházet v úvahu podle věku fyzické osoby).

Aby měla každá fyzická osoba splňující podmínky účasti ve II. pilíři možnost podílet se na důchodovém spoření, upravuje se rovněž, že penzijní společnost nesmí odmítnout žádost o uzavření smlouvy. Penzijní společnost také nesmí smlouvu vypovědět.

Fyzická osoba nemůže mít současně uzavřeno více smluv s penzijními společnostmi. Účastník může ovšem penzijní společnost změnit na základě výpovědi smlouvy, kdy mu budou prostředky převedeny k jím zvolené jiné penzijní společnosti po splnění poplatku za změnu společnosti, pokud se hradí.

Účast na spoření zaniká úmrtím. Dále účast zaniká faktickým ukončením spořicí fáze tj. zaregistrováním pojistné smlouvy o pojištění důchodu správcem Centrálního registru smluv, neboť po této registraci dojde k převodu naspořených prostředků na účet pojišťovny, která bude vyplácet důchod. Pokud bude fyzická osoba i po zániku účasti na spoření výdělečně činná a tato výdělečná činnost jí založí účast v základním důchodovém pojištění, již bude platit pojistné pouze do I. pilíře.

K § 6 až 8: Centrální registr smluv a poskytování údajů

Pro fungování důchodového spoření je nezbytné vytvořit registr, který bude obsahovat všechny relevantní skutečnosti týkající se účasti na spoření, jejího vzniku a zániku, jednotlivých účastníků a jimi uzavíraných smluv o spoření s penzijními společnostmi a dále i o pojistných smlouvách o pojištění důchodů. Vzhledem k tomu, že je třeba jednoznačně určit den vzniku i den zániku účasti na spoření a že nelze vyloučit, že fyzická osoba uzavře zároveň více smluv jak o spoření, tak o pojištění důchodu, jeví se jako praktické, aby se datum vzniku i zániku účasti na spoření shodovalo s datem registrace dané smlouvy a aby informace o zaregistrovaných smlouvách byly soustředěny na jednom místě, ze kterého by je mohly čerpat všechny subjekty, které se budou na fungování II. pilíře důchodového systému podílet. Registr poskytne rovněž informace zaměstnavatelům o účasti jejich zaměstnanců ve II. pilíři, což pro tyto zaměstnavatele bude znamenat odvádět za své zaměstnance pojistné ve zvýšené sazbě. Protože se předpokládá účinnost vybraných ustanovení zákona o II. pilíři, konkrétně registrace smluv, již v roce 2012, navrhuje se, aby Centrální registr smluv vytvořilo Ministerstvo financí. Následně od 1. 1. 2013 má dojít ke sjednocení výběru daní a pojistného jedním inkasním místem (JIM), které bude spadat do rezortu Ministerstva financí. Jakmile bude fakticky vytvořeno JIM, bude registr vést i spravovat toto JIM.

Upravuje se výčet údajů vedených v Centrálním registru smluv, subjekty, které budou oprávněny čerpat údaje z tohoto registru včetně konkretizace poskytovaných údajů i povinnosti některých subjektů naopak poskytovat údaje správci Centrálního registru smluv.

Pro snadný přístup oprávněných subjektů k údajům v Centrálním registru smluv a nezatěžování správce Centrálního registru smluv žádostmi o poskytování údajů se navrhuje, aby správce Centrálního registru smluv poskytoval údaje vedené v registru v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup.

K § 9: Registrace smlouvy

Při splnění stanovených podmínek bude smlouva zaregistrována od prvního dne druhého kalendářního měsíce, který následuje po kalendářním měsíci, v němž byla smlouva doručena správci Centrálního registru smluv. Den registrace první smlouvy bude považován za den vzniku účasti fyzické osoby na spoření. Datum zaregistrování první smlouvy oznámí správce Centrálního registru smluv jak fyzické osobě, tak i penzijní společnosti. Datum zaregistrování každé následující smlouvy o důchodové spoření oznámí Centrální registr smluv nejen oběma smluvním stranám, ale i penzijní společnosti, se kterou měl účastník uzavřenu smlouvu o důchodovém spoření platnou do data registrace nové smlouvy. Platná a účinná je vždy poslední zaregistrovaná smlouva.

K § 10: Registrace pojistné smlouvy

Upravuje se za jakých podmínek a od kterého dne je správce centrálního registru smluv povinen zaregistrovat pojistnou smlouvu o pojištění důchodu a komu tuto skutečnost včetně

data registrace oznamuje. Lhůta byla stanovena tak, aby měl Centrální registr smluv časový prostor pro ověření, zda fyzická osoba splňuje podmínky stanovené tímto zákonem.

K § 11: Strategie spoření

Účastník si volí způsob jakým budou rozloženy jeho prostředky v důchodových fondech, které obhospodařuje penzijní společnost. Může si zvolit jeden ze čtyř důchodových fondů, více důchodových fondů, kdy určí poměr, jakým se bude pojistné do těchto fondů rozdělovat, anebo si může zvolit tzv. strategii životního cyklu, kterou penzijní společnost povinně nabídne všem účastníkům. V rámci ní jsou prostředky účastníka do jednotlivých fondů alokovány a toto rozložení se mění automaticky podle jeho věku.

S cílem snížit riziko ztráty hodnoty prostředků v době blízké dosažení důchodového věku a čerpání prostředků je do zákona zaveden tzv. autopilot pro umístění prostředků účastníka, kdy je penzijní společnost povinna zabezpečit, aby v dané době před dosažením důchodového věku účastníka byly jeho prostředky umístěny v rámci více konzervativní strategie. Účastník má ovšem možnost toto automatické umístění prostředků odmítnout a zvolit jiný způsob umístění prostředků.

K § 12: Změna penzijní společnosti

Účastník nemusí po celou dobu trvání účasti na důchodovém spoření setrvat u jím prvně vybrané penzijní společnosti, ale má možnost tuto změnit a tím převést prostředky do důchodových fondů obhospodařovaných jinou penzijní společností. S cílem zohlednit náklady penzijních společností a zamezit neodůvodněným častým přesunům, je umožněno penzijní společnosti účtovat za změnu společnosti a převod prostředků poplatek. Tento nelze účtovat, pokud je účastník ve smluvním vztahu s penzijní společností déle než pět let.

Registrace nové smlouvy bude možná až po uhrazení poplatku, pokud se platí.

K § 13 až 15: Vypořádání nároků

Účastník důchodového spoření může využít naspořené prostředky pouze k nákupu důchodu u vybrané životní pojišťovny, a to buď doživotní anuity, kdy lze sjednat pozůstalostní důchod, nebo důchodu na dobu 20 let.

Podmínkou nároku pro čerpání naspořených prostředků k nákupu důchodu u životní pojišťovny je přiznání starobního důchodu ze základního důchodového pojištění, faktická výplata starobního důchodu z I. pilíře podmínkou čerpání není.

Penzijní společnost převede účastníkovi prostředky na účet životní pojišťovny, se kterou uzavřel pojistnou smlouvu, pokud byla zaregistrována v Centrálním registru smluv. Centrální registr smluv registrací potvrzuje, že byla uzavřená pojistná smlouva s pojišťovnou splňující podmínky pro výplatu důchodů z II. pilíře. Tyto prostředky slouží k úhradě jednorázového pojistného na pojištění důchodu.

Specifickou situací je možnost účastníka spoření, kterému zanikne nárok na invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně dosažením 65 let věku, případně dosažením důchodového věku, je-li vyšší, vypláčeného podle zákona o důchodovém pojištění, zvolit si starobní důchod z I. pilíře ve výši dosavadního invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně (tedy nekráceného za dobu účasti ve II. pilíři). Podmínkou nároku na takový starobní důchod z I. pilíře bude převedení poměrné části naspořených prostředků ve II. pilíři (odpovídající 3 %

pojistného na důchodové pojištění z celkových 5 % odváděných do II. pilíře, tj. 60 % z celkové částky) do základního důchodového pojištění. Penzijní společnost je povinna převést uvedenou částku na základě výzvy České správy sociálního zabezpečení do státního rozpočtu.

Zbývající část (40 %) může účastník II. pilíře využít standardním způsobem, tj. k úhradě jednorázového pojistného na pojištění důchodu.

K § 16: Vypořádání v případě úmrtí účastníka ve spořicí fázi

V případě úmrtí účastníka spoření ve spořicí fázi se jím naspořené prostředky stávají předmětem dědictví. Pokud je dědicem fyzická osoba, která je k datu úmrtí účastníka spoření mladší 18 let, bude její dědický podíl na naspořených prostředcích účastníka převeden jako jednorázové pojistné na pojistnou smlouvu o sirotčím důchodu, který jí bude vyplácet pojišťovna. Pojistnou smlouvu za nezletilou osobu uzavře zákonný zástupce nebo opatrovník, pokud do doby skončení dědického řízení nedosáhne 18 let.

Dědici staršímu 18 let věku, pokud je účasten spoření, je jeho dědický podíl na naspořených prostředcích zemřelého převeden na jeho účet u jeho penzijní společnosti. Tento dědický podíl nelze vyplatit v hotovosti, ale slouží k zajištění prostředků na stáří dědice. Zároveň se navrhuje umožnit dědici, který je sice starší 18 let, ale není účastníkem spoření, aby se mohl rozhodnout pro účast na spoření v průběhu dědického řízení, a to až do jeho vypořádání. Smyslem je umožnit takovému dědici převést na jeho účet ve II. pilíři nekrácenou naspořenou částku zůstavitele. Tento postup je možný ovšem jen v případě, kdy se dědic může rozhodnout pro účast na spoření, tj. pokud není starší 35 let, případně pokud již marně neuplynula lhůta pro jeho vstup do II. pilíře a není již poživitelem starobního důchodu.

Pokud zletilý dědic není účasten spoření ani se jím do ukončení dědického řízení nestane, případně nemůže stát, pak může nabýt pouze poměrnou část naspořených prostředků zemřelého, a to ve výši odpovídající pojistnému placenému nad tři procenta pojistné sazby placené do druhého pilíře. Návrh vychází z toho, že pojistná sazba do druhého pilíře bude činit 5 %, z toho tři procenta budou vyvedena z povinné platby do základního důchodového pojištění a dvě procenta 2 procenta přidá účastník navíc. V tomto poměru (3:2) se také v případě, že dědicem bude fyzická osoba, která nebude účastníkem spoření, rozdělí naspořené prostředky a dědic může nabýt nejvýše 40 procent naspořených prostředků. Dědický podíl se v tomto jediném případě vyplatí dědici jednorázově v hotovosti.

Za předpokladu, že není žádný dědic, který by byl účastníkem spoření, případně není žádný nezletilý dědic s nárokem na sirotčí důchod podle tohoto zákona, pak 60 procent naspořené částky připadá státu (odpovídá poměru 3:2, kdy 3 % představují vyvedené pojistné z I. pilíře).

K § 17 až 22:

Provozovat pojištění důchodu podle zákona o důchodovém spoření může pouze ta životní pojišťovna, která má povolení, které zahrnuje specifické odvětví podle zákona o pojišťovnictví.

Pojistná smlouva je obecně upravena zákonem o pojistné smlouvě (po přijetí nového občanského zákoníku by se měla stát opět jeho součástí), přesto je pro účely tohoto zákona nutné stanovit pro pojištění důchodu některé další požadavky, nebo omezit jinak obecnou úpravou danou smluvní volnost stran. Pro volbu práva zde platí nařízení Řím I, kde podle čl. 7

odst. 3 písm. c) v případě životního pojištění se pro pojistnou smlouvu použije právo členského státu, jehož je pojistník státním příslušníkem.

Zakazuje se zprostředkování uzavírání pojistných smluv. Jsou navrženy jednoduché produkty a stanovený postup, který účastníkovi umožní jednoduchý výběr důchodu. Penzijní společnost před dovršením nároku účastníka na důchod osloví všechny pojišťovny nabízející pojištění důchodu o závaznou nabídku pro účastníka. Tato nabídka musí v době žádosti odpovídat nabídce uveřejňované pojišťovnami, resp. penzijními společnostmi na jejich internetových stránkách. Účastník tedy obdrží prostřednictvím penzijní společnosti přehled výše jednotlivých druhů důchodů, které zákon umožňuje, a to od všech pojišťoven, které toto životní pojištění budou provozovat. Nabídka bude pro pojišťovnu 6 měsíců závazná, účastník bude mít dostatek času tuto nabídku zvážit (viz. jinak § 24)

Účastník si může zvolit podle své životní situace ze tří druhů důchodu, které zákon umožňuje. Nabídky jednotlivých pojišťoven bude mít možnost porovnat. O jednotlivých pojišťovnách a jejich nabídkách budou účastníky informovat i penzijní společnosti.

Zákon stanoví podmínky pro vyplácení důchodu, valorizační mechanismus a podmínky kdy se s ohledem na nízkou naspořenou částku vyplatí důchod jednorázově.

U jednotlivých druhů důchodu jsou vymezeny oprávněné osoby a případy, kdy se nespotřebovaná část pojistného stává předmětem dědictví.

Zákon přesně vymezuje, jakým způsobem má pojišťovna nakládat s výnosem z investovaných aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy. Maximum těchto výnosů se využije pro příjemce důchodů.

K § 23 a 24:

Provozování důchodového pojištění se řídí zákonem o pojišťovnictví, přičemž některé specifické požadavky na pojišťovnu stanoví, nad rámec zákona o pojišťovnictví, tento navrhovaný zákon. Při provozování pojištění důchodu musí pojišťovna plnit zákonem dané speciální informační povinnosti a to jak vůči dohledovému orgánu, tak vůči zájemcům o uzavření smlouvy o pojištění důchodu. Mezi ně patří uveřejňování nabídky v přesně dané formě, kterou stanoví vyhláška.

Zákon také stanoví specifický mechanismus, který umožní účastníkům důchodového spoření pečlivě zvážit výběr pojišťovny. Dává totiž povinnost pojišťovně garantovat zájemci nabídku po stanovenou dobu.

Zavádí se povinnost pojišťovny nabízející pojištění důchodu uveřejňovat svoji nabídku důchodu a zasílat tuto nabídku penzijním společnostem, které ji uveřejní na svých webových stránkách. Záměrem, který by měl zohlednit prováděcí právní předpis, jež má upřesnit formu a podobu nabídky pojišťoven, je uveřejnění nabídky v podobě kalkulátoru důchodu, který bude k dispozici účastníkům na stránkách jejich penzijní společnosti. Tento kalkulátor by měl pro každou pojišťovnu nabízející pojištění důchodu zohledňovat vzorec, který zaslala dané penzijní společnosti, přičemž účastníkovi by mělo stačit zadání částky, kterou má u dané penzijní společnosti naspořeno, aby zjistil výši důchodu, kterou mu nabízí konkrétní pojišťovna.

K § 25 a 26:

Provozovat důchodové spoření mohou pouze penzijní společnosti, které mají povolení podle zákona o doplňkovém penzijním spoření a k tomu povolení k vytvoření důchodových fondů. Penzijní společnost je upravena v zákoně o doplňkovém penzijním spoření s tím, že zákon o důchodovém spoření stanoví speciální požadavky pro ty penzijní společnosti, které budou mít zájem o obhospodařování důchodových fondů v rámci tzv. II fondového pilíře.

K § 28 a 29:

S cílem zajištění vysoké bezpečnosti prostředků účastníků je pro povolení k vytvoření důchodových fondů stanoven pro penzijní společnost řádově vyšší požadavek na počáteční kapitál než je tomu u tzv. III doplňkového pilíře, i pak v průběhu činnosti na jeho navyšování.

K § 30:

Penzijní společnosti je stanovena povinnost dosáhnout ve dvouleté lhůtě od udělení povolení k vytvoření důchodových fondů určitého počtu účastníků v těchto fondech. Záměrem stanovení této povinnosti je zabezpečení stability sektoru a efektivity správy důchodových fondů. Zvážení této povinnosti je podstatné již při vytváření podnikatelského záměru.

K § 31:

Vzhledem k dlouhodobé povaze vztahů vyplývajících z důchodového spoření se zavádí tomu odpovídající povinnost uchovávat dokumenty závažnější povahy, jako je např. vlastní smlouva o důchodovém spoření, nejméně v délce 20 let, záznamy komunikace s účastníky či zájemci v délce nejméně 5 let. Konkrétní způsob uchování dokumentů a jejich výběr upraví vyhláškou ČNB.

K § 32: Úplata penzijní společnosti

Vzhledem k charakteru důchodového spoření jako nástroje určeného pro širokou veřejnost, zavádí se regulace úplaty penzijní společnosti za obhospodařování majetku v důchodových fondech a dalších poplatků se snahou o maximální jednoduchost a transparentnost.

Účastník bude platit za veškeré standardní náklady související s obhospodařování jeho majetku v širším slova smyslu, tedy včetně úplat za výkon činnosti depozitáře a auditora, poplatků hrazených bance, poplatků za obchody, převody a vypořádání obchodů s investičními nástroji, nákladů na marketing, akvizičních nákladů atp., jednu úplatu.

Ustanovení odst. 5 a 6 stanoví maximální výši úplaty a způsob jejího stanovení. Výše navrhované úplaty a její konstrukce vychází z analýzy nákladovosti správy otevřených podílových fondů, penzijních fondů, zkušeností ze zahraničních úprav a výsledků veřejné konzultace.

Zvolená konstrukce úplaty, podíl na objemu spravovaného majetku spolu s podílem na zhodnocení, motivuje penzijní společnost ke snaze nejen maximalizovat objem spravovaného majetku, ale zároveň i dosahovat adekvátního zhodnocení. U důchodového fondu státních dluhopisů se předpokládá spíše pasivní správa portfolia, proto zde do úplaty není zahrnuta složka za zhodnocení majetku, ale pouze za obhospodařování majetku.

Pravidlo (odst. 8), kdy společnost získává podíl na zhodnocení pouze, pokud dojde k navýšení hodnoty důchodové jednotky oproti nejvyšší hodnotě v historii, navíc vede společnost k dlouhodobějšímu a plynulejšímu zhodnocování prostředků účastníků.

K § 33: Poplatky

Ustanovení taxativně vyjmenovává nadstandardní služby penzijní společnosti, které mohou být zpoplatněny formou jednorázového poplatku, vše ostatní postihuje úplata penzijní společnosti. Penzijní společnost resp. důchodový fond nemůže účastníkovi účtovat žádný další poplatek ani úplatu.

Ustanovení odstavců 2 až 5 definují formou kvantitativní a kvalitativních limitů výši jednotlivých poplatků.

Důchodové spoření je koncipováno jako dlouhodobé pravidelné spoření na stáří. Příliš časté přestupy klientů mezi jednotlivými penzijními společnostmi by celý systém neúměrně zatěžovaly. Z toho důvodu je vhodné, aby alespoň část nákladů spojených s přestupy nesli i účastníci. Nejvíce systém zatěžují účastníci, kteří bez zjevného ekonomického důvodu neustále přestupují mezi jednotlivými fondy s velmi nízkými naspořenými prostředky. Výše poplatku vychází z poplatku za přechod mezi penzijními fondy stanoveném v zákoně č. 42/1994 Sb.

Na druhou stranu je důležité, aby účastník, pokud není dlouhodobě spokojen se způsobem, jakým mu penzijní společnost obhospodařuje prostředky, nebyl při přestupu k jiné penzijní společnosti sankcionován poplatkem za přestup. Proto je v odst. 3 umožněn po adekvátní době (více než 60 měsících trvání spořicí doby u téže penzijní společnosti) přestup k jiné penzijní společnosti bez poplatku.

K § 34: Výjimky z placení poplatků za převod

Ustanovení uvádí výjimky z placení poplatků za převod prostředků účastníka mezi různými důchodovými fondy obhospodařovanými jednou penzijní společností nebo převod všech prostředků účastníka do důchodových fondů jiné penzijní společnosti, a to v případech, které účastník nemohl ovlivnit. Ve vyjmenovaných případech má účastník právo na bezplatný převod prostředků.

Právo na bezplatný převod má účastník pouze po omezenou dobu. Doba se pro všechny případy stanovuje jednotně na 6 měsíců od rozhodného data.

K § 35: Úplata za zprostředkování

Jeden z problémů systému penzijního připojištění jsou neustále rostoucí tzv. akviziční náklady, tedy provize placené zprostředkovatelům za zprostředkování uzavření smlouvy s klientem.

V novém systému penzijního spoření se proto za účelem omezení těchto nákladů, které neúměrně zatěžují celý systém, reguluje úplata za zprostředkování. Penzijní společnost tak bude moci zprostředkovateli platit odměnu za zprostředkování uzavření jedné smlouvy o důchodovém spoření nejvýše do zákonem stanoveného limitu.

Limit akvizičních nákladů je stanoven variantně, přičemž první varianta stanovená v procentech z průměrné mzdy umožňuje indexaci a druhá varianta, stanovená fixní částkou

přibližně odpovídající v současných hodnotách procentu stanovenému ve variantě první, indexaci neumožňuje.

K § 36: Náklady na uzavření smlouvy

Stanoví se maximální omezení ostatních obchodních nákladů (po odečtení provize vyplacené zprostředkovateli), jež smí penzijní společnost vynaložit na získání jednoho účastníka důchodového spoření.

K § 37: Náklady na marketing

Stanoví se podle vzoru slovenského zákona o starobním důchodovém spoření maximální výše nákladů, které může penzijní společnost a jiné osoby vynaložit za jeden kalendářní rok na reklamu a podporu uzavírání smluv o důchodovém spoření.

K § 38: Základní ustanovení k depozitáři

Vzhledem ke koncepci důchodového spoření, kdy zvolená podoba důchodových fondů vychází z koncepce podílových fondů kolektivního investování, je jediné přirozené, že byla zvolena i stejná koncepce právní regulace osoby, která má jednak uschovávat majetek v účastnických fondech a jednak dohlížet na zacházení s ním – depozitáře. Pravidla činnosti depozitáře byla za dobu fungování kolektivního investování podrobena mnoha změnám právní úpravy reagující na vývoj celého odvětví i evropské legislativy a v současné době již odráží standardní chování depozitáře, jak je běžné ve vyspělých zemích. Proto i pro obhospodařování majetku v důchodových fondech penzijní společnosti byl zvolen téměř shodný model vztahu penzijní společnosti a depozitáře důchodového fondu (ale i fondu účastnického ve III. pilíři, neboť obdobný režim je stanoven i pro účastnické fondy v zákoně o doplňkovém penzijním spoření), který je tak významným prvkem ochrany účastníků důchodového spoření.

V úvodním ustanovení se stanoví podmínky, za kterých může určitá osoba vykonávat funkci depozitáře důchodového fondu (musí být bankou působící na území České republiky a musí s penzijní společností uzavřít smlouvu), a rovněž postup v případě, kdy depozitář přestává tuto činnost pro důchodové fondy vykonávat. Ustanovení tak zajišťuje, že zodpovědnou funkci depozitáře může vykonávat jen osoba, na níž jsou kladeny vysoké kvalitativní regulatorní požadavky.

Stanovuje se požadavek, že všechny čtyři důchodové fondy penzijní společnosti musí mít stejného depozitáře. Dále se upravuje vznik, změna a zánik závazků z depozitářské smlouvy.

K § 39: Činnost depozitáře

Ustanovení shrnuje povinnosti depozitáře vůči majetku v důchodového fondu. V zásadě se dá činnost depozitáře rozdělit na dvě základní role.

Jednak jde o „úschovu“ majetku, tj. správu účtů s peněžními prostředky a dále účtů s investičními nástroji (zejména cennými papíry), které důchodové fondy nabývají do majetku, a dále o činnosti související s pohyby těchto aktiv (např. zajištění vypořádání obchodů). V případě, že úschova u depozitáře není z povahy věci možná (např. nelze aktivum fyzicky umístit u depozitáře), musí zajistit úschovu jinak (např. smlouvou s jinou finanční institucí, u které bude aktivum deponováno).

Vypořádání obchodů je třeba zajistit v obvyklé lhůtě pro konkrétní nástroj, typ obchodu a regulovaný trh. Obvyklá lhůta je např. tzv. T+3, tj. vypořádání tři dny po obchodu, ale u některých nástrojů a trhů to může být jiná lhůta. Tyto lhůty jsou účastníkům trhu (tj. i depozitářům) známy a často jsou stanoveny i v pravidlech organizátorů regulovaných trhů.

Druhou významnou funkcí je funkce kontrolní, při které depozitář dohlíží na to, aby při dispozici s majetkem v důchodových fondech dodržovala penzijní společnost zákon a statuty jednotlivých fondů (kontrola oceňování majetku, kontrola pokynů k nakládání s majetkem, kontrola výplaty prostředků účastníkům apod.).

Další detaily činnosti depozitáře k již tak poměrně podrobným povinnostem stanoví vyhláškou ČNB.

K § 40: Povinnosti penzijní společnosti vůči depozitáři

Aby mohl depozitář efektivně plnit své zákonné a smluvní povinnosti vůči důchodovému fondu a penzijní společnosti, musí mu penzijní společnost poskytnout v tomto smyslu potřebnou součinnost. To znamená především, že o všech transakcích s majetkem v důchodovém fondu (tj. zřizování účtů, pokyny k nakládání s investičními nástroji apod.) se depozitář musí dovědět před jejich uskutečněním (penzijní společnost jej v tomto smyslu nesmí obcházet), a dále musí penzijní společnost depozitáři zpřístupnit veškeré podklady potřebné pro plnění jeho povinností.

K § 41: Pravidla jednání depozitáře

Zjistí-li depozitář, že určitá transakce s majetkem v důchodovém fondu může být v rozporu se zákonem nebo s depozitářskou smlouvou, toto ustanovení obsahuje podrobný návod, jak postupovat: neprovést transakci, upozornit penzijní společnost, upozornit ČNB, zabránit přesunům s investičními nástroji na jejich účtech.

Základním principem činnosti depozitáře je povinnost postupovat s odbornou péčí, konkretizovaná mj. povinností jednat výhradně v zájmu účastníků. Depozitáři je stanovena objektivní odpovědnost za následek [s možností liberace v případě, že by ke škodě došlo i jinak].

K § 42 až 44: Obecná ustanovení k důchodovému fondu

K § 42:

Prostředky účastníků důchodového spoření budou umístěny v tzv. důchodových fondech obhospodařovaných penzijní společnostmi, a to na obdobném principu jako v sektoru kolektivního investování (tj. v podílových fondech) a ve III. pilíři (tj. v účastnických fondech).

Definuje se důchodový fond, a to jako soubor majetku vytvořeného z pojistného a z prostředků účastníka převedených z jiného důchodového fondu umístěných do daného důchodového fondu. Tento majetek náleží všem účastníkům důchodového fondu v poměru podle počtu důchodových jednotek. Důchodový fond není právnickou osobou a vytváří se pouze na dobu neurčitou na základě povolení ČNB.

Majetek v důchodovém fondu je oddělen od majetku penzijní společnosti, která jej obhospodařuje svým jménem a na účet účastníků. To platí i při pověření jiné osoby k výkonu některých činností (tzv. outsourcing). I v těchto případech pořád odpovídá za výkon těchto činností penzijní společnost podle tohoto zákona.

Účastník odpovídá za závazky důchodového fondu pouze do výše svého podílu, který v důchodovém fondu skutečně má. Závazky důchodového fondu, které převyšují majetek důchodového fondu, se řeší podle obecných právních předpisů (úpadek penzijní společnosti a obecná odpovědnost penzijní společnosti).

K § 43:

Hlavní činností penzijní společnosti bude obhospodařování majetku v důchodových, účastnických a transformačních fondech (podobně jako u investiční společnosti). Penzijní společnost musí vytvořit a obhospodařovat 4 „povinné“ důchodové fondy s různou investiční strategií, jejichž parametry jsou limitovány zákonem, a to z důvodu snadnější porovnatelnosti a orientace pro účastníky. Tato úprava si vzala za vzor druhý pilíř slovenského důchodového systému, kde účastníci tohoto systému mají možnost vybrat si jeden ze tří důchodových fondů.

K § 44:

Aby byla zajištěna maximální srozumitelnost a možnost srovnání pro „běžného účastníka“ důchodového spoření, zavádí se povinnost používat pro název každého fondu pojmy stanovené zákonem. Tyto názvy jsou chráněny, aby je nemohla používat jiná osoba, což by bylo pro účastníky matoucí. Konečně se stanovuje, že název fondu (zejména v jeho nepovinné části) nesmí být klamavý.

K § 45: Statut důchodového fondu

Stanoví se povinnost vypracovat a uveřejnit statut důchodového fondu a způsob jeho uveřejňování. Úprava je obdobná jako v kolektivním investování.

Statut je pro penzijní společnost závazný. Porušení povinnosti řídit se statutem důchodového fondu může naplnit skutkovou podstatu správního deliktu penzijní společnosti.

Změna statutu je přípustná pouze s předchozím schválením ČNB, a to pouze tehdy, není-li v rozporu se zájmy účastníků. V některých výslovně vyjmenovaných případech se změny statutu obejdou bez předchozího schválení ČNB.

Příslušné ustanovení v odstavci 6 je tak obdobou úpravy v kolektivním investování u statutu podílového fondu. Minimální náležitosti statutu stanoví vyhláškou ČNB.

Statut musí obsahovat veškeré informace nezbytné pro účastníka k přesnému a správnému posouzení jeho rozhodnutí o umístění svých prostředků účastníka do daného důchodového fondu. Neuvedení určitých podstatných informací bude považováno za porušení zákona.

K § 46 až 49: Povinné důchodové fondy

Upravují se 4 povinné důchodové fondy. Tyto fondy a jejich úprava jsou inspirovány modelem použitým ve Slovenské republice. Aby byla zajištěna širší nabídka fondů, je zavedena povinnost penzijní společnosti povinně vytvořit tyto čtyři důchodové fondy:

důchodový fond státních dluhopisů, konzervativní důchodový fond, vyvážený důchodový fond a dynamický důchodový fond. Názvy důchodových fondů jsou chráněny. Důchodové fondy se řídí obecnou úpravou způsobů investování v § 50 a násl., pokud v § 46 až 49 není stanoveno jinak (zejména ve vztahu k povolenému majetku a k derivátům).

K § 46: Důchodový fond státních dluhopisů

Tento paragraf upravuje investování důchodového fondu, investujícího převážně do českých státních dluhopisů a pokladničních poukázek. V odstavci 1 jsou vymezeny aktiva, do kterých může tento fond investovat obdobně jako u konzervativního důchodového fondu s tím, že zvláštní důraz je kladen na české státní dluhopisy, a proto jsou tyto upraveny ve zvláštním písmeni. Na rozdíl od konzervativního fondu se neuvažuje o investicích do korporátních dluhopisů a dluhopisů zemí mimo OECD. U dluhopisů zemí OECD a EU se vyžaduje rating alespoň A+ (resp. A1), protože ani příslušnost mezi země OECD a EU není bez dalšího zárukou splacení takových dluhopisů (viz aktuální krizi některých zemí eurozóny). V písmeni c) jsou pak upraveny dluhopisy nadnárodních institucí, kterým většinou není rating přiřazován, a proto se u nich rating nevyžaduje. Na rozdíl od konzervativního důchodového fondu se umožňuje investice pouze do českých státních pokladničních poukázek (a pokladničních poukázek ČNB).

Odstavec 2 upravuje, že alespoň 90 % hodnoty majetku ve fondu musí být investováno do dluhopisů a maximálně 30 % hodnoty majetku do jiných než českých dluhopisů. Zbylých 10 % majetku fondu se předpokládá, že bude využito k řízení likvidity a měnového a úrokového rizika. Z důvodů převažujících investic do českých státních dluhopisů (alespoň 60 % majetku fondu) se na tento fond neuplatní omezení investic vůči jedné osobě. To, že tento důchodový fond investuje převážně do českých dluhopisů, představuje garanci České republiky za návratnost investic tohoto fondu. Tím je zajištěna zvýšená bezpečnost investic tohoto druhu důchodového fondu oproti dalším typům důchodových fondů.

V odstavci 3 je upraveno, že průměrná vážená splatnost musí být nižší než 5 let. Toto bylo stanoveno s ohledem na průměrné vážené splatnosti dluhopisových fondů aktuálně působících na českém trhu.

V odstavci 4 je obdobně jako u konzervativního důchodového fondu stanoveno, že celý majetek musí být zajištěn proti měnovému riziku a že zajišťovací deriváty lze využít pouze k zajištění měnového a úrokového rizika.

K § 47: Konzervativní důchodový fond

V tomto paragrafu je upraveno investování konzervativního důchodového fondu. Tento fond hraje zásadní roli v celé právní úpravě důchodového spoření, a proto je i jeho investování omezeno tak, aby mohl plnit úlohu, která je mu připisována. Má se jednat o fond výplatní, proto by u něj měla být zajištěna maximální likvidita. Rovněž tento fond slouží ke „konzervování“ hodnoty vložených prostředků, proto je jeho investování nastaveno tak, aby hodnota jeho majetku příliš nekolísala. Vzhledem k tomu, že se jedná prakticky o fond peněžního trhu podle klasifikace fondů EFAMA, předpokládá se, že hodnota důchodové jednotky bude ročně kolísat maximálně o 0,5 %.

K odst. 1: Je zde stanoveno, že povinný konzervativní fond může investovat pouze do dluhopisů a zahraničních dluhopisů, nástrojů peněžního trhu vymezených emitentů, vkladů, termínovaných vkladů se lhůtou splatnosti do 2 let a cenných papírů fondů peněžního trhu

uvedených v odstavci 2 (tzv. „způsobilý fond peněžního trhu“). V případě dluhopisů jsou jejich emitenti vymezeni v písmeni a) jako státy EU a OECD a jejich centrální banky. V písmeni b) jsou uvedeni jako emitenti nadnárodní instituce. V písmeni c) jsou pak uvedeny korporátní dluhopisy a dluhopisy zemí mimo OECD a EU. V písmenech a) a c) jsou stanoveny požadavky na úvěrový rating dluhopisů (resp. jejich emitentů). V písmeni b) požadavky na rating stanoveny nejsou, protože u těchto dluhopisů se rating většinou neuděluje. Pro konzervativní důchodový fond je nutné, aby měl dluhový cenný papír jeden z 5 nejlepších ratingů (u Standard & Poor's a Fitch je to až po rating A+ včetně a u Moody's je to až po rating A1 včetně). Pro vyvážený důchodový fond se vyžaduje 7 nejlepších ratingů (až po rating A-, resp. A3) a pro dynamický důchodový fond 9 nejlepších ratingů (až po rating BBB-, resp. Baa3).

K odst. 2: Toto ustanovení je inspirováno vymezením tzv. způsobilého fondu peněžního trhu („qualifying money market fund“) v čl. 18 odst. 2 písm. b) prováděcí směrnice k MiFID (č. 2006/73/ES), resp. jeho transpozicí v § 7 odst. 1 písm. d) vyhlášky ČNB č. 303/2010 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb. Obecně lze prohlásit, že v současné době funguje na českém trhu pouze jediný fond peněžního trhu, který by splňoval všechny náležitosti stanovené citovanou vyhláškou. Ostatní fondy, které se nazývají „fondy peněžního trhu“ totiž drží větší množství dluhopisů, než je pro fond peněžního trhu obvyklé. Proto se zde stanovuje průměrná vážená splatnost na půl roku (nikoli jen na 60 dní, jako ve vyhlášce), což odpovídá 2. stupni klasifikace fondů peněžního trhu podle EFAMA (jednotlivé stupně jsou: *short-term, regular, enhanced*). V písmeni b) se hovoří o tom, že způsobilý fond peněžního trhu se má snažit „uchovat čistou hodnotu aktiv bez výnosů“, jedná se tedy o fond uchovávající nominální hodnotu (nikoli reálnou hodnotu, čili hodnotu s ohledem na inflaci) vložených prostředků účastníků.

K odst. 3: S ohledem na odstavec 1 se stanovuje, jaký maximální podíl na hodnotě majetku konzervativního fondu mohou tvořit korporátní dluhopisy, dluhopisy zemí mimo OECD, nástroje peněžního trhu těchto emitentů a cenné papíry fondů peněžního trhu [odst. 1 písm. c) a d)]. Tento podíl se stanovuje na 30 %. Zbýlých 70 % majetku konzervativního důchodového fondu musí být investováno do dluhopisů a nástrojů peněžního trhu emitentů uvedených v písmenech a) a b) a do vkladů a termínovaných vkladů se splatností do 2 let (část může být též investována do zajišťovacích nástrojů podle odstavce 5).

K odst. 4: Je stanoveno obdobně jako u důchodového fondu státních dluhopisů, že průměrná vážená splatnost celého portfolia konzervativního fondu nesmí být delší než 5 let. Pokud tedy fond nakoupí dluhopisy s delší splatností, musí je vyvážit nákupem likvidnějších nástrojů (tzn. zejména vkladů a cenných papírů fondů peněžního trhu podle odstavce 2).

K odst. 5: Vymezuje se zde, že deriváty a repo operace může povinný konzervativní fond užívat pouze k řízení měnového a úrokového rizika (toto jsou totiž rizika plynoucí z držení nástrojů uvedených v odstavci 1). Nesmí se tedy těmito nástroji zajišťovat proti tržnímu riziku, riziku protistrany (tzn. ani z použitých derivátů k zajištění měnového a úrokového rizika), operačnímu riziku, úvěrovému riziku, ani jiným rizikům.

K odst. 6: Je stanovena povinnost, že proti měnovému riziku musí být zajištěný celý majetek fondu. Obdobné ustanovení je stanoveno i důchodový fond státních dluhopisů (§ 46 odst. 4) a pro vyvážený důchodový fond v § 48 odst. 3, kde je povinnost zajistit proti měnovému a úrokovému riziku veškerý svůj majetek, s výjimkou 25 % majetku fondu.

K § 48: Vyvážený důchodový fond

K odst. 1: Na rozdíl od konzervativního důchodového fondu se vyváženému důchodovému fondu umožňuje investovat navíc i do akcií a zahraničních akcií přijatých na evropských regulovaných trzích, evropských mnohostranných obchodních systémech (MTF) nebo na regulovaných trzích mimo EU, které jsou uvedeny v seznamu ČNB. Dluhopisy a krátkodobé dluhopisy (nástroje peněžního trhu), kterým se uděluje rating nebo jejichž emitentům se uděluje rating musí mít úvěrový rating minimálně A- (Fitch, S&P), resp. A3 (Moody's). Dále se mu umožňuje investovat i do standardních fondů kolektivního investování (při zachování povinných limitů).

K odst. 2 Do akcií a podílových listů akciových podílových fondů může vyvážený důchodový fond investovat maximálně 40 % hodnoty svého majetku. Zbylých 60 % musí investovat do jiných investičních nástrojů uvedených v odstavci 1.

K odst. 3: Deriváty a repo operace může vyvážený důchodový fond užívat pouze k řízení měnového a úrokového rizika. Vyvážený důchodový fond může mít nezajištěný majetek proti měnovému a úrokovému riziku ve výši maximálně 25 % hodnoty svého majetku. Dodržovat průměrnou váženou splatnost se po vyváženém důchodovém fondu nevyžaduje.

K § 49: Dynamický důchodový fond

K odst. 1: Ještě volnější regulaci než vyvážený důchodový fond má dynamický důchodový fond. Může investovat do dluhopisů a nástrojů peněžního trhu s ratingem až BBB- (Fitch, S&P), resp. Baa3 (Moody's). Navíc může investovat i do cenných papírů speciálních fondů kolektivního investování, které jsou dohlíženy v rámci Evropské unie.

K odst. 2: Stanovuje se, že do akcií a podílových listů akciových podílových fondů může dynamický důchodový fond investovat až 80 % svého majetku, a tedy alespoň 20 % musí mít v jiném majetku podle odstavce 1.

K odst. 3: Nevyžaduje se, aby dynamický důchodový fond používal techniky a nástroje sloužící k efektivnímu obhospodařování majetku v důchodovém fondu (zejména deriváty a repo operace) pouze k řízení měnového a úrokového rizika, a může tedy řídit rizika všechna. Maximálně 50 % hodnoty majetku v dynamickém důchodovém fondu nemusí být zajištěno proti měnovému a úrokovému riziku.

K § 50: Skladba majetku v důchodovém fondu

K odst. 1: V souladu s obecným vymezením v § 24 odst. 2 zákona o kolektivním investování se i zde stanovuje maxima systematiky zákona, která prohlašuje, že do vymezených nástrojů se investuje v souladu s limity uvedenými dále.

K odst. 2: Vymezuje se, že majetek důchodového fondu nesmí být použit k nákupu akcií penzijní společnosti, která jej obhospodařuje. Toto by se mělo vztahovat i na případy, kdy penzijní společnost obhospodařování důchodového fondu outsourcuje (například na investiční společnost), protože i v případě outsourcingu penzijní společnost za obhospodařování majetku v důchodovém fondu primárně odpovídá. Toto ustanovení je zde z důvodu ochrany účastníků, aby jejich prostředky nemohly být tímto způsobem „vytunelovány“.

K odst. 3: V souladu s vyhláškou ČNB č. 235/2009 Sb., kterou se stanoví další požadavky na tzv. eligible assets, se i zde ČNB zmocňuje k vydání obdobné vyhlášky pro investování důchodových fondů. Toto upřesnění by mělo být inspirováno směrnicí Komise 2007/16/ES ze dne 19. března 2007, kterou se provádí směrnice Rady 85/611/EHS o koordinaci právních a

správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), pokud jde o vyjasnění některých definic (tzv. prováděcí směrnice k UCITS). Vzhledem k tomu, že se ale v případě tohoto zákona nejedná o transpozici evropského práva, není tato směrnice pro ČNB závazující a ČNB tak může stanovit požadavky odlišně od výše uvedeného návrhu vyhlášky. Lze si však představit i situaci, že ČNB vydá k provedení zákona o kolektivním investování i tohoto zákona jednu vyhlášku, jak již učinila například vyhláškou č. 123/2007 Sb., která provádí hned 3 zákony.

K § 51: Vnitřní postupy pro kontrolu rizik

Toto ustanovení je odrazem § 27 odst. 1 zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, kterým byl transponován čl. 21 odst. 1 směrnice UCITS (směrnice Rady 85/611/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)), resp. čl. 51 odst. 1 směrnice UCITS IV, která ji od 1.7.2011 nahrazuje (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)). Povinnost informovat čtvrtletně ČNB o obchodech s deriváty, obsažená ve výše zmíněném ustanovení zákona o kolektivním investování, byla přesunuta do informačních povinností (§ 69 odst. 2). Naopak byla doplněna povinnost diverzifikovat riziko i sektorálně, regionálně a měnově. To vyplývá z ekonomické teorie diverzifikace portfolia, kterou je zajištěna jeho stabilita.

K § 52: Podmínky investování týkající se derivátů

Relativně přísně je regulováno možné použití derivátů a repo operací k řízení rizik v portfoliu (v konečné instanci bude záležet na prováděcí vyhlášce ČNB k tomuto ustanovení). K inspiračnímu ustanovení zákona o kolektivním investování (§ 27 transponující čl. 21 směrnice UCITS, resp. čl. 51 směrnice UCITS IV) byla vydána prováděcí vyhláška ČNB č. 604/2006 Sb., o používání technik a nástrojů k efektivnímu obhospodařování majetku standardního fondu a speciálního fondu, který shromažďuje peněžní prostředky od veřejnosti. Předpokládá se vydání obdobné vyhlášky i k tomuto zákonu, což je obsahem zmocnění v odstavci 6 (jak již bylo zmíněno výše, je možné i vydání jedné vyhlášky k oběma zákonům). Na tento paragraf se odkazuje i v případě důchodového fondu státních dluhopisů, konzervativního důchodového fondu a vyváženého důchodového fondu (§ 46 odst. 4, § 47 odst. 5 a § 48 odst. 3), kterým se obchodování s deriváty a repy omezuje pouze na řízení úrokového a měnového rizika. U dynamických důchodových fondů se pro použití těchto nástrojů použije tento paragraf v plném rozsahu. Jistou odchylkou od zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, je odstavec 2, který přísněji formuluje povinnost, že hodnota podkladových aktiv nesmí překročit 80 % majetku důchodového fondu (v zákoně o kolektivním investování je hranice stanovena na 100 % vlastního kapitálu). V odstavci 3 byla oproti zákonu o kolektivním investování vypuštěna výjimka pro indexové deriváty, protože i u nich by měly být dodržovány limity podle § 53 odst. 4. Je sice obtížné určit u nich hodnotu podkladového aktiva (ve smyslu ceny), je však třeba zohlednit jejich hodnotu, hodnotu investovaných prostředků a zejména pákový efekt takovýchto derivátů. To ostatně plyne i z odstavce 4. Pákový efekt nakonec v zákoně regulován není, protože u každého derivátu se používá pákový efekt jinak (například jinak je tomu u futures a jinak u swapů). Pákový efekt znamená o kolik se změní hodnota derivátu, pokud se hodnota podkladového aktiva změní o 1 jednotku (ta může být stanovena různě). Čím vyšší pákový efekt v sobě derivát obsahuje, o tím rizikovější nástroj se jedná. Rizikem, může být v případě derivátů i doplňování marže (pozice se uzavře, pokud nejsou doplněny finanční prostředky), proto je třeba být opatrný a obezřetný, aby kvůli rychlému poklesu hodnoty podkladového aktiva

nedošlo k rapidnímu poklesu hodnoty majetku v důchodovém fondu. Podrobnější úprava by měla být s ohledem na technický vývoj obsažena v prováděcí vyhlášce ČNB.

K § 53: Investiční limity vůči jedné osobě

Tato ustanovení jsou inspirována § 28 a 29 zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, kterými byly transponovány čl. 22 a 23 směrnice UCITS, resp. čl. 52 a 54 směrnice UCITS IV. Při formulacích bylo přihlíženo zejména ke skutečnému záměru směrnic UCITS a UCITS IV, který v některých případech není ze zákona o kolektivním investování zřejmý (například u expozic ve vztahu ke skupinám). Proto byla změněna systematika tohoto ustanovení. Zejména informace o tom, které osoby se považují za jednu osobu byla předsunuta na začátek úpravy (odstavec 1). Co se rozumí koncernem je definováno obchodním zákoníkem. Dále bylo slovo „emitent“ nahrazeno vhodnějším slovem „osoba“, protože zejména v případě vkladů se o emitenta nejedná.

V odstavcích 2 až 4 se upravují zejména základní omezení ve vztahu k investičním cenným papírům a nástrojům peněžního trhu (max. 5 % expozice vůči jedné osobě), vkladům (max. 10 % expozice vůči jedné osobě) a derivátům (max. 5 %, resp. 10 % expozice vůči jedné osobě). V odstavci 5 se pak stanovuje, že výše uvedené expozice se sčítají, a pokud tedy má tedy důchodový fond u banky vklad, má nakoupený její derivát i její akcie nebo dluhopisy, nemůže být jeho celková expozice vyšší než 10 % hodnoty jeho majetku. V tomto ohledu je třeba brát v potaz i odstavec 1, kdy v případě konsolidačních celků (skupiny, za kterou se vypracovává konsolidovaná účetní závěrka) se tento celek považuje za jednu osobu. Proto je třeba, pro účely tohoto ustanovení, považovat expozice vůči jednomu koncernu, složenému například z banky, pojišťovny, obchodníka s cennými papíry a kupříkladu emitenta kótovaných akcií nebo dluhopisů, za jednu expozici. Výše limitů je oproti zákonu o kolektivním investování snížena, z důvodu ochrany účastníků důchodového spoření a předpokládaným vyšším objemům prostředků v důchodových fondech oproti objemům majetku ve standardních fondech kolektivního investování, například u vkladů z 20 % na 10 % a u celkové expozice z 20 % na 10 %.

V odstavcích 6 a 7 jsou upraveny 2 výjimky, které jsou podmíněny souhlasem ČNB se statutem důchodového fondu, ve kterém důchodový fond deklaruje svůj záměr investovat v souladu s těmito výjimkami. Odstavec 8 pak nutí důchodový fond sčítat expozice podle odstavců 2 až 7, a to tak, aby nepřesáhly vůči jedné osobě 35 % majetku fondu. Některé výjimky ze zákona o kolektivním investování, z důvodu výše uvedeného, využity nebyly, například § 28 odst. 2 písm. c) nebo § 28 odst. 9 zákona o kolektivním investování (fond kopírující index). Limit v odstavci 7 je rovněž nižší oproti zákonu o kolektivním investování (došlo ke snížení z 35 % na 20 %).

K § 54: Investování do cenných papírů kolektivního investování

Omezují se zde expozice vůči cenným papírům kolektivního investování. Oproti zákonu o kolektivním investování jsou limity sníženy z 20 % na 10 % v případě odstavce 1 a z 30 % na 5 % v případě odstavce 3. Dále byl doplněn odstavec 2, jehož účelem je zamezit, aby důchodové fondy nefungovaly pouze jako fondy fondů. Důvodem pro tento postup je zejména nákladnost takového investování, způsobená nutností platit investiční společnosti poplatky za obhospodařování. Rozdílem oproti zákonu o kolektivním investování je rovněž to, že v případě odstavce 1 se jedná pouze o regulaci investic do standardních fondů kolektivního investování, nikoli zároveň o regulaci investic do speciálních fondů. Důvodem je ochrana zájmů účastníků, kdy speciální fondy nejsou považovány, z důvodů jejich mírnější

regulace, za příliš bezpečné uložení prostředků účastníka. Toto ustanovení je inspirováno § 30 zákona o kolektivním investování, kterým byl transponován čl. 24 směrnice UCITS, resp. čl. 55 směrnice UCITS IV.

K § 55: Podíly na jiných osobách a emisích investičních nástrojů

Jedná se o velmi důležité omezení podílů na hlasovacích právech nebo základním kapitálu emitenta (max. 5 %) a na objemu emise cenných papírů (max. 10 %) – do této kategorie spadají například i emise akcií, se kterými není spojeno hlasovací právo (tzv. prioritních akcií - § 159 odst. 3 obchodního zákoníku). Zatímco zákon o kolektivním investování umožňuje nabýt až 25 % podíl na všech podílových listech fondů kolektivního investování, zde byly limity harmonizovány na úroveň max. 10 %. Jedná se o opačný pohled na investice důchodového fondu než v případě § 53 a 54. Zatímco v těchto ustanoveních jsou limity nahlíženy z pohledu objemu majetku v důchodovém fondu, zde jsou limity nahlíženy z pohledu emitentů a emisí cenných papírů. Toto ustanovení je inspirováno § 31 zákona o kolektivním investování, kterým byl transponován čl. 25 směrnice UCITS, resp. čl. 56 směrnice UCITS IV. Ze zákona o kolektivním investování nebyly, z důvodů nadbytečnosti nebo nevhodnosti, převzaty z § 31 odstavce 2, 4 a 5 zákona o kolektivním investování. Je zde hleděno zejména na zabránění možnému tunelování důchodových fondů (např. využívání prostředků účastníků k financování pochybných projektů), odstranění nadbytečných nákladů spojených s řízením ovládaných společností a zmírnění dopadů případných krachů emitentů.

K § 56: Dočasné výjimky z limitů investování

Jsou zde upraveny další výjimky, v nichž se odráží specifika některých obchodů na kapitálovém trhu (odst. 1 a 3) či problematika udržování limitů při zakládání fondů, kdy z důvodu menšího objemu prostředků nelze ještě dostatečně diverzifikovat portfolio (odst. 2).

V případě přednostního prodeje akcií již existujícím akcionářům, jsou nové akcie nabídnuty za zvýhodněných podmínek. Proto se důchodovým fondům povoluje dočasně překročit limity k nabytí takových akcií nabídnutých díky přednostnímu právu. Tyto akcie však musí následně prodat za tržní cenu (a tedy se ziskem), aby opět dosáhly stanovených limitů.

Jako přechodné období (odst. 2) pro naplnění fondů se stanovuje 24 měsíců od jejich založení. Toto odpovídá požadavkům v § 30 na naplnění důchodových fondů účastníky, a tedy odvozeně i financemi. Během tohoto období však mohou investovat pouze do vysoce likvidních vkladů a nástrojů peněžního trhu. Postupně se však přizpůsobuje požadavkům na limity (podle toho, jak se mu daří být naplněn penězi). Je totiž nežádoucí, aby 24 měsíců důchodový fond nedodržel limity investování, pokud již má dostatek prostředků, aby mohl svůj majetek lépe diverzifikovat. Pokud se důchodovému fondu podaří dosáhnout objemu 100 mil. Kč dříve než po uplynutí 24 měsíců, odpadá důvod pro tuto výjimku a je vhodné takový majetek diversifikovat v souladu s požadavky uvedenými v této hlavě. Zda důchodový fond této výjimky využije, záleží na jeho rozhodnutí (na jeho statutu), se kterým vyjádří souhlas ČNB. Toto ustanovení je inspirováno § 32 zákona o kolektivním investování, kterým byl transponován čl. 26 směrnice UCITS, resp. čl. 57 směrnice UCITS IV.

K § 57: Omezení nakládání s majetkem v důchodovém fondu

K odst. 1: Limituje se poskytování půjček a úvěrů důchodovému fondu. Tyto praktiky nejsou zcela zakázány zejména z důvodů zajištění likvidity. Pokud by totiž důchodový fond musel nečekaně vyplácet a neměl dostatek likvidních prostředků, musel by prodat svá aktiva, což by

ho mohlo poškodit (zejména v případě dluhopisů před splatností). Půjčky a úvěry však musí být poskytnuty nejdéle na dobu 6 měsíců a nesmí v objemu přesáhnout 5 % hodnoty majetku důchodového fondu (v obdobném ustanovení v § 33 zákona o kolektivním investování je hranice 10 %). Ve větě druhé se zakazuje obchodování na marži (maržové obchody), neboli poskytnutí úvěru na nákup investičních nástrojů.

K odst. 2: V odstavci 2 se stanovuje, že majetek důchodového fondu nelze použít k poskytování půjček a úvěrů; tím však není dotčena možnost repo operací v souladu s § 52 (jako nástroj řízení rizika). Rovněž jej nelze použít k úhradě závazků nesouvisejících s obhospodařováním a záruce, například ve formě finančního kolaterálu, za třetí osoby. Majetek důchodového fondu nesmí být darován.

K odst. 3: V odstavci 3 se zakazuje tzv. „naked short-selling“, neboli prodej na krátko (prodej půjčených cenných papírů), který není krytý prodávanými cennými papíry. Jedná se totiž o velmi agresivní spekulaci na pokles ceny, která, v případě větších objemů, může hraničit až se zakázanou manipulací s trhem (§ 126 odst. 1 a 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).

Toto ustanovení je inspirováno § 33 až 35 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, kterými byly transponovány čl. 36, 41 a 42 směrnice UCITS, resp. čl. 83, 88 a 89 směrnice UCITS IV.

K § 58: Převod obhospodařování všech důchodových fondů

Toto ustanovení upravuje dobrovolný převod všech obhospodařovaných důchodových fondů na jinou penzijní společnost. ČNB se ukládá, aby při rozhodování o žádosti posoudila zejména ochranu zájmů účastníků. Zákon umožňuje převod obhospodařování pouze všech důchodových fondů, a to z důvodu ochrany účastníka a jím zvolené investiční strategie. Převod je současně možný pouze na jednu penzijní společnost.

K § 59 až 62: Zrušení důchodového fondu

Právní úprava zrušení důchodového fondu (s likvidací nebo bez likvidace) je obdobná jako ve stávajícím zákoně o kolektivním investování u podílových fondů.

Zákon rozlišuje čtyři možnosti zrušení důchodového fondu:

1. odnětí povolení na žádost penzijní společnosti – v tomto případě je nutné opět důsledně dbát o to, aby nebyly ohroženy zájmy účastníků, přičemž ČNB povolení neodejme, pokud lze důchodové fondy převést do obhospodařování jiné penzijní společnosti,
2. odnětí povolení jako opatření ČNB,
3. vstupem penzijní společnosti do likvidace,
4. sloučení všech důchodových fondů podle § 60 (jedná se tedy o zrušení bez likvidace majetku důchodového fondu).

Lhůta, kterou zákon stanoví pro likvidaci, směřuje k tomu, aby se převod prostředků k jiné penzijní společnosti příliš neprotahoval. Je však ponechána možnost v odůvodněných případech tuto lhůtu prodloužit. Likvidace důchodového fondu probíhá pod dohledem depozitáře, čímž je po celou dobu likvidace zajištěna ochrana majetku účastníků. Dále se pro zvýšení ochrany účastníků, oproti úpravě kolektivního investování, stanovuje povinnost insolvenčního správce v případě úpadku penzijní společnosti poskytnout likvidátorovi důchodového fondu veškerou potřebnou součinnost a podklady.

V případě odnětí povolení důchodového fondu a následné likvidaci mají účastníci právo na bezplatný převod prostředků k jiné penzijní společnosti.

Ustanovení § 60 upravuje fúzi důchodových fondů. Umožňuje pouze sloučení, nikoliv splynutí důchodových fondů. Slučovat lze pouze důchodové fondy převedené do obhospodařování k jiné penzijní společnosti, a to tak, aby penzijní společnost dlouhodobě neobhospodařovala více důchodových fondů stejného typu. Výhodou převodu a sloučení důchodových fondů je, že umožňuje další existenci důchodových fondů, které by jinak musely být zlikvidovány. Nevýhodou může být, že účastník se dostane do jiného důchodového fondu, než do kterého původně vstupoval.

K § 63: Oceňování majetku a závazků v důchodovém fondu

Stanoví se základní pravidla pro oceňování majetku a závazků důchodového fondu. Oceňování musí navazovat na účetní předpisy, podle kterých se majetek a závazky oceňují reálnou hodnotou, kterou definuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Majetek, práva a závazky se oceňují ve stejných intervalech, ve kterých se vyhláší aktuální hodnoty důchodové jednotky. Podrobnosti pro oceňování majetku a závazků a výpočet aktuální hodnoty důchodové jednotky stanoví vyhláškou ČNB.

K § 64: Obhospodařování majetku za nejlepších podmínek

Pokud se jedná o obhospodařování majetku v důchodových fondech, jedním ze základních prvků této služby je rozhodovací činnost obhospodařovatele (poskytovatele) opírající se o vlastní diskreci ohledně konkrétních parametrů jednotlivých obchodů. O vlastní uvážení (diskreci) obhospodařovatele jde, a to v praxi typicky, i tehdy, pohybuje-li se tato v obecném rámci, který investiční strategie daného důchodového fondu, popřípadě další kritéria. Úprava v návrhu zákona je analogická s úpravou obhospodařování fondů kolektivního investování ze strany investiční společnosti.

Penzijní společnosti se ukládá obhospodařovat majetek za nejlepších podmínek, tedy učinit všechny rozumné kroky k tomu, aby dosáhla pro účastníka nejlepší možný výsledek.

Tato povinnost penzijní společnosti nevelí zajistit obhospodařování majetku v důchodovém fondu za absolutně nejlepších podmínek. Smyslem tu je, aby každá jednotlivá transakce byla provedena v souladu s příslušnými pravidly pro obhospodařování majetku v důchodovém fondu a organizačním uspořádáním, která penzijní společnost za tím účelem zavede a uplatňuje (odstavec 2)

Z navrhované právní úpravy vyplývají tři základní povinnosti, které je penzijní společnost povinna plnit a dodržovat pro tvorbu a uplatňování pravidel pro obhospodařování majetku v důchodovém fondu.

Za prvé se musí rozhodnout, které faktory ovlivňující výsledek provedení transakce s investičním nástrojem upřednostní pro konkrétní důchodový fond (odstavec 1 písm. a) až f)). Jednotlivé faktory hodnotí s přihlédnutím k daným kritériím: povaha investiční strategie důchodového fondu, povaha a vlastnost investičního nástroje, který má být předmětem transakce, povaha převodních míst, na nichž lze transakci s investičním nástrojem provést. (Převodní místo definuje § 2 odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů). Povahou převodního místa by se měla rozumět také jeho struktura – tj. dílčí tržní segmenty existují v rámci příslušného převodního místa. Minimem

tak zůstává zavedení pravidel pro určení relativní důležitosti těchto faktorů (jejich vzájemného vztahu) tak, aby citovanému pravidlu dostal (odstavec 2 písm. a)). V pravidlech pro obhospodařování majetku v důchodovém fondu penzijní společnost vždy zohlední převodní místa, která v souladu s písmenem a) umožňují soustavně obhospodařovat majetek v důchodového fondu za nejlepších podmínek.

Za druhé, penzijní společnost musí provést analýzu dostupných převodních míst tak, aby mohla identifikovat ta převodní místa, jež jí umožní obhospodařovat majetek v důchodovém fondu za nejlepších možných podmínek (odstavec 2 písm. b)) Tento požadavek je nejen v nejlepším zájmu účastníků v konkrétní situaci, ale posiluje také z dlouhodobého hlediska hospodářskou soutěž mezi jednotlivými převodními místy. Transakce by měla být uskutečněna na těch převodních místech, která umožňují dlouhodobě provádět transakce s investičními nástroji za nejlepších podmínek; a pravidlo má potom zajišťovat, aby penzijní společnost taková místa neignorovala.

Konečně penzijní společnost je povinna také průběžně sledovat účinnosti organizačního uspořádání a pravidel pro obhospodařování majetku v důchodového fondu (odstavec 3). Průběžné sledování „účinnosti“ tu zejména znamená zjišťování, zda pravidla skutečně účinně pomáhají dosáhnout obhospodařování majetku za nejlepších podmínek. Rovněž je stanovena povinnost penzijní společnosti napravit zjištěné nesrovnalosti v pravidlech pro obhospodařování majetku v důchodovém fondu. Tím se zde má především na mysli, že z přezkumu jejich účinnosti může vyplynout, že zvolené postupy obhospodařování majetku směřující k provedení transakce na konkrétním převodním místě nejsou adekvátní a musí být upraveny.

Techničtější část materie obhospodařování majetku v důchodovém fondu za nejlepších podmínek je ponechána na prováděcím právním předpise (odstavec 4).

Penzijní společnost není povinna monitorovat všechny kroky, které provedl jí pověřený obchodník s cennými papíry k provedení pokynů jí zadaných na účet obhospodařovaných důchodových fondů, pouze by měla ověřit, zda obchodník tyto postupy má zavedeny a požadovat, alespoň namátkově, aby jí příslušný obchodník s cennými papíry zdokumentoval, že tato pravidla skutečně dodržuje.

K § 65: Důkazní břemeno

Při prokazování obhospodařování majetku za nejlepších podmínek je vhodné, aby účastník měl silnou důkazní pozici v případě sporu o náhradu škody. Ustanovení zakotvuje, po vzoru úpravy upravující obhospodařování majetku ve fondech kolektivního investování (§ 75 odst. 5 zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů), přenos důkazního břemene, neboť účastník předloží důkazní prostředky prokazující jeho tvrzení a je na penzijní společnosti, aby případně prokázala existenci skutečností vyvracejících pravdivost, respektive důkazní sílu předložených důkazních prostředků.

K § 66: Účtování o majetku v důchodovém fondu

Penzijní společnost je povinna o svém i obhospodařovaném majetku účtovat podle stanovených pravidel. Obdobně jako u kolektivního investování je třeba vést účetnictví pro každý důchodový fond odděleně od účetnictví penzijní společnosti. Majetek fondu je tak nejen fakticky a právně, ale i účetně oddělen od majetku penzijní společnosti, což významně posiluje ochranu účastníků.

K § 67: Výroční a pololetní zpráva

Stejně jako ostatní poskytovatelé služeb na finančním trhu, penzijní společnost plní pravidelné informační povinnosti, tj. předkládá ČNB svou pololetní a výroční zprávu. Na tuto povinnost dopadají obdobně ustanovení zákona o doplňkovém penzijním spoření.

K § 68 až 69: Informační povinnosti

Zákon ukládá penzijní společnosti při obhospodařování důchodových fondů povinnost průběžně informovat účastníky důchodového spoření i orgán dohledu. Je tedy povinna uveřejňovat zákonem stanovené informace důležité pro účastníky a předkládat ČNB v rámci informační povinnosti ty informace, které jsou nezbytné pro výkon dohledu. Tato ustanovení obsahují zmocnění pro ČNB k bližšímu stanovení rozsahu, struktury a formy, periodicity, lhůty a způsobu uveřejňování informací a plnění informačních povinností.

Informace, které je penzijní společnost povinna uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup, a zároveň zpřístupnit ve svém sídle, jsou právě ty údaje, které nejvíc zajímají účastníka nebo zájemce o uzavření smlouvy o důchodovém spoření z hlediska efektivity důchodového spoření v daném důchodovém fondu. Na základě těchto údajů by měl být schopen posoudit kvalitu obhospodařování jednotlivých důchodových fondů, a rovněž také porovnat jednotlivé důchodové fondy, ať u téže penzijní společnosti nebo u společnosti konkurenční.

U informací, které je penzijní společnost povinna zaslat ČNB, úprava opět vychází z kolektivního investování s přihlédnutím ke specifikům důchodového spoření, které se projevují např. v odstavce 1 písm. b), kde je penzijní společnost povinna sledovat a informovat ČNB o každé skutečnosti, která může významně ovlivnit hodnotu důchodové jednotky.

K § 70 až 71: Osobní důchodový účet

Tato ustanovení se týkají osobního důchodového účtu. Tento evidenční účet je veden pro každého účastníka. Vztahuje se k jedné smlouvě o důchodovém spoření mezi penzijní společností a účastníkem. Nejedná se o účet v smyslu bankovního účtu, má pouze evidenční charakter.

Osobní penzijní účet se dělí na peněžní a majetkový podúčet. Na peněžním podúčtu se evidují alespoň toky peněz, které přitékají (odstavec 2 písm. a) až c) a penzijní společnost za ně následně připisuje důchodové jednotky, odtékají (písm. g) a h) – penzijní společnost odepisuje penzijní jednotky, prostředky se převádí na peněžní podúčet do doby převedení prostředků do pojišťovny (případně státního rozpočtu), nebo převedení k jiné penzijní společnosti, a dále prostředky podle odstavce 2 písm. d) až f).

V případě prostředků, za které ještě nebyly připsány důchodové jednotky, se jedná o prostředky, za které ještě nestihla penzijní společnost připsat důchodové jednotky, resp. může jít rovněž o malou část prostředků, které „zbyly“ po připsání důchodových jednotek a tyto nejsou již dostatečné k nákupu důchodové jednotky (počáteční hodnota důchodové jednotky při vytvoření důchodového fondu je 1 Kč).

V případě prostředků, které jsou určeny k převedení k jiné penzijní společnosti, se jedná o prostředky, které jsou připraveny na převod do jiné penzijní společnosti, ale zatím ještě nebyly převedeny. Penzijní společnost tedy nejprve odepíše k příslušnému datu důchodové jednotky z majetkového podúčtu a odpovídající částku převede na peněžní podúčet účastníka, kterou k příslušnému datu převede na jinou penzijní společnost.

V případě prostředků, které ještě nebyly převedeny, se jedná o prostředky, které jsou připraveny na peněžním podúčtu účastníka k převedení prostředků do pojišťovny (případně státního rozpočtu).

Na majetkovém podúčtu se zaznamenává datum, počet a hodnota připsaných nebo odepsaných důchodových jednotek. Důchodové jednotky se připisují a odepisují podle aktuální hodnoty důchodové jednotky ke dni jejich připsání nebo odepsání. Součet majetkového a peněžního podúčtu, tedy osobní důchodový účet, tvoří hodnotu všech prostředků účastníka.

K § 72 až 73: Důchodová jednotka

Důchodová jednotka představuje nejmenší podíl na majetku v důchodovém fondu. Pro srozumitelnost jednotlivým účastníkům je vhodné, aby nedocházelo k dělení důchodových jednotek. Slovy „nejmenší podíl“ je míněno nejmenší nedělitelný podíl.

Důchodová jednotka je obdobou podílového listu podle zákona o kolektivním investování. Vyjadřuje podíl na majetku v důchodovém fondu. Není však cenným papírem jako podílový list podílového fondu, se kterým jsou spojena práva a povinnosti podílníku. Změna její aktuální hodnoty vyjadřuje vývoj hodnoty majetku v příslušném důchodovém fondu.

Pro účely výpočtu aktuální hodnoty důchodové jednotky se vychází obdobně z úpravy kolektivního investování, kde základem pro výpočet je vlastní kapitál důchodového fondu.

K § 74: Připisování a odepisování důchodových jednotek

Toto ustanovení upravuje postup penzijní společnosti při připisování a odepisování důchodových jednotek. Stanoví povinnost penzijní společnosti evidovat důchodové jednotky na majetkovém podúčtu osobního penzijního účtu ke dni, kdy byly prostředky účastníka připsány na účet důchodového fondu u depozitáře. V tento den penzijní společnost připíše odpovídající počet důchodových jednotek na majetkový podúčet osobního důchodového účtu účastníka.

Při odepisování důchodových jednotek penzijní společnost odepíše z majetkového podúčtu k příslušnému datu počet důchodových jednotek adekvátní peněžní částce, která má být vyplacena podle účelu uvedeného v odstavci 3 písm. a) až d).

§ 75: Obecné pravidlo jednání s účastníkem

Ustanovení výslovně uvádí generální klauzuli, obecný způsob jednání ve vztahu k účastníkům a zájemcům.

K § 76 a 77: Přípustnost poplatku, odměny nebo nepeněžitě výhody, která může vést k porušení obecného pravidla jednání s účastníkem

Základní princip jednání penzijní společnosti s účastníky dále doplňuje imperativ, kterým je zakázáno penzijní společnosti v souvislosti se svojí činností nebo výkonem činností uvedených v § 73 odst. 2 přijímat nebo poskytovat peněžitou nebo nepeněžitou výhodu, která může vést k porušení povinnosti jednat kvalifikovaně, čestně a v nejlepším zájmu účastníků (tzv. nepřipustná pobídka).

Pobídky představují specifický druh střetu zájmů. Stejně jako u ostatních pravidel pro zjišťování a řízení střetů zájmů je základním účelem právní úpravy pobídek ochrana účastníků jakožto investorů. Vzhledem k tomu, že ne všechny pobídky mohou ovlivňovat nezávislost činností vykonávaných penzijní společností a vést k jednání, které by nebylo možné posoudit jako jednání kvalifikované, čestné a spravedlivé a v nejlepším zájmu účastníků, jsou stanoveny v § 77 podmínky, za kterých jsou určité pobídky přípustné. Ustanovení obsahuje taxativní výčet podmínek, které musí být splněny, aby penzijní společnost mohla přijmout nebo poskytnout pobídku.

K § 78: Jednání ve vztahu k zájemci

Zákon operuje vedle pojmu „účastník“ také s termínem „zájemce“. Je stanoveno, že je penzijní společnost povinna dodržovat příslušná pravidla nejen vůči účastníkovi, nýbrž také osobě, které *de iure* účastníkem důchodového fondu (zatím) není, nicméně má potenciál se jím stát (např. adresát marketingové komunikace). V návaznosti na příslušnou právní úpravu je přirozeně nezbytné rozlišovat, zda se povinnosti vztahují na potenciálního účastníka (tedy zájemce) či výlučně, se zřetelem k povaze věci, pouze na účastníka.

K § 79 až 81: Obecné povinnosti při komunikaci s účastníkem

K § 79:

Obecnou zásadu pro komunikace se účastníky, kterou konstruuje odstavec 1, doplňují odstavce 2 a 3 dalšími požadavky pro případ, že komunikace probíhá s účastníkem. Pro případ informací obsažených v odstavci 3 je pak dáno zmocnění k vydání prováděcího předpisu, co do obsahu a způsobu vyjádření takové informace.

Pro písmeno b) by mělo platit, že penzijní společnost informaci hodnotí nejen z pohledu statického (obsah), nýbrž i dynamického (aktuálnost).

K § 80:

Ustanovení obsahuje další požadavky na komunikaci, v případě, že tato má charakter propagace (tj. různých sdělení v různých podobách, jejichž cílem není odborná komunikace se zájemci nebo účastníky o poskytovaných službách, ale informace o takových službách s cílem získávat nové účastníky). Především musí být z takového sdělení zřejmé, že se o propagaci jedná a informace o výhodách a rizicích musí poskytovat výtvarně i obsahově vyváženě.

Pro případ, že by obsahem propagačního sdělení byl návrh na uzavření smlouvy o důchodovém spoření, musí takové sdělení současně obsahovat informace ve smyslu § 83 odst. 1 nebo z propagačního sdělení musí být zřetelné, kde je možno se s těmito informacemi seznámit.

K § 81:

Jde o ustanovení, které obdobně jako je tomu v oblasti investičních služeb podle úpravy v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu (která přitom vychází z komunitárního práva), zavádí tzv. test běžného investora. Úprava komunikace s účastníkem, resp. zájemcem, se vztahuje k běžnému účastníkovi. Není však možné nad míru nezbytně nutnou zatěžovat penzijní společnost povinnostmi týkající se komunikace s účastníkem. Proto se navrhuje stanovit, že může ve styku s účastníkem důvodně předpokládat, že jedná s osobou průměrné inteligence, která jedná s běžnou pečlivostí a opatrností. Pro takové posouzení bude rozhodná především povaha nabízení penzijní strategie, to, zda jde o osobu se zkušenostmi s finančního trhu, zvolený prostředek komunikace, jakož i skutečnost, zda je informace určena přímo účastníkovi nebo jiným osobám, kterými by mohla být pravděpodobně využita.

K § 82: Obsah informací, způsob jejich podávání a lhůty pro jejich podávání

Ustanovení upravuje obsah informací, které je penzijní společnost povinna účastníkům sdělit. ČNB se zmocňuje k vydání vyhlášky, která by blíže upravovala lhůty pro jejich podávání.

Stanoví se způsob poskytování informací, kterým je buď listina nebo nosič (způsob) splňující kritéria trvalého média.

K § 83 a 84: Sdělení klíčových informací pro účastníky

Upravuje se základní náležitosti Sdělení klíčových informací pro účastníky. Institut vychází z obdobného dokumentu fondů kolektivního investování, a jedná se o standardizovaný a často aktualizovaný dokument obsahující všechny informace nezbytné pro učinění základní představy o daném důchodovém fondu. Podrobné náležitosti dokumentu stanoví nařízení vlády tak, aby dokumenty, co do podoby a obsahu, umožňovaly snadnou vzájemnou porovnatelnost.

Penzijní společnost bude muset poskytnout Sdělení klíčových informací každému účastníkovi na trvalém nosiči a, pokud o to účastník požádá, v listinné podobě.

K § 85 a 86: Vyžadování informací od účastníka

Penzijní společnost je povinna dodržovat zásadu „poznej svého účastníka“, musí vyžadovat a získat od svých účastníků informace, které ji umožní při výkonu činnosti doporučit vhodnou důchodovou strategii. Ustanovení § 85 odst. 1 potom blíže stanoví, které informace je penzijní společnost v případě odborných znalostí, zkušeností, finanční situace a cílů, které účastník sleduje v penzijním spoření, od účastníka povinna získat.

Ustanovení upravuje povinnosti penzijní společnosti pro zjišťování potřeb účastníka. Penzijní společnost je povinna získat od účastníka informace v rozsahu nezbytném k tomu, aby porozuměla zásadním skutečnostem o účastníkovi a aby nabyla přesvědčení, že se zřetelem k charakteru závazkového vztahu plynoucího ze smlouvy o důchodovém spoření, výši prostředků, které budou ukládány do účastnických fondů a dohodnuté důchodové strategii, jsou pro účastníka vhodné.

Pokud penzijní společnost vyhodnotí získané informace tak, že uzavření smlouvy o důchodovém spoření, výše peněžních prostředků, které budou ukládány do důchodových fondů nebo jím požadovaná důchodová strategie neodpovídá profilu účastníka, upozorní účastníka na takové zjištění a doporučí mu stát se účastníkem pro něj vhodnějšího

důchodového fondu nebo jinou důchodovou strategii, případně mu doporučí vůbec smlouvu o důchodovém spoření vůbec neuzavírat. Pokud účastník trvá na volbě jím zvoleného důchodového fondu, poučí jej o rizicích spojených s touto jinou volbou a jeho volbě vyhoví. Obdobný postup je stanoven i v případě, že účastník odmítne informace poskytnout nebo podá informace zjevně neúplné, nepřesné nebo nepravdivé.

Vzhledem k tomu, že penzijní společnost nemá mnoho způsobů, jak si pravdivost informací od zájemců a účastníků ověřit, stanovuje se vyvratitelná právní domněnka, že penzijní společnost se může spolehnout na informace poskytnuté účastníkem, ledaže je jí známo nebo by jí mělo být známo, že tyto informace jsou zjevně zastaralé, nepřesné či neúplné.

K § 87 až 89: Důchodové doporučení

Osoby provádějící výzkum trhu, publikující jeho výsledky a veřejně doporučující strategii spoření, resp. investiční rozhodnutí, hrají na finančním trhu významnou roli. Jedná se o nezávislé analytiky, obchodníky s cennými papíry, banky a další osoby, které veřejně prezentují své názory na konkrétní investiční příležitosti v oblasti důchodového spoření. Integrita trhu a správné fungování jeho mechanismů vyžaduje, aby tyto osoby při výzkumu, jeho prezentaci a uveřejňování svých doporučení jednaly s odbornou péčí, transparentně, spravedlivě, čestně a nezávisle. Cílem nové právní úpravy je zajistit tyto požadavky a také působit preventivně v oblasti střetů zájmů.

Zákon reguluje pouze ta doporučení strategie spoření, která jsou určena k šíření, tedy mezi veřejnost (přímo nebo prostřednictvím třetí osoby či distribučního kanálu). Pravidla se proto nevztahují na individuální důchodové poradenství, prováděné zpravidla v souvislosti se zprostředkováním v oblasti důchodového spoření penzijními společnostmi nebo jinými osobami (poradci, investiční zprostředkovatelé, jejich vázaní zástupci) vůči zájemcům o uzavření smlouvy o důchodovém spoření, resp. účastníkům důchodového spoření, jestliže tyto informace a doporučení nejsou nebo nemají být šířeny mezi veřejnost (např. krátkodobá doporučení k investičním rozhodnutím pocházející z prodejního či obchodního oddělení obchodníka s cennými papíry nebo banky určená pouze jejich klientům).

Zákon používá obecný termín „rozšiřování“ doporučení strategie spoření. Rozšiřováním doporučení strategie spoření je totiž nejen jeho uveřejnění (ve smyslu přímé publikace v novinách či na webové stránce), ale i jeho předání třetí osobě (distribuční kanál), o které se předpokládá, že jej uvede ve veřejnou známost (tisková agentura, noviny). Počítá se také s tím, že doporučení strategie spoření jsou rozšiřována i jinak než v písemné formě. Právní úprava se tak vztahuje i na rozšiřování doporučení strategie spoření formou televizního či rádiového vysílání, tiskových konferencí, prezentací pro investory, apod.

Norma nicméně nereguluje postup tvůrce při tvorbě doporučení strategie spoření, tj. nereguluje, kdy a jaké doporučení strategie spoření může vydat, z čeho má při jeho tvorbě vycházet, jak hodnotit data, jaké metody používat apod. Tento postup je u regulovaných osob předmětem jejich obecné povinnosti jednat s odbornou péčí, u dalších osob potom péčí přiměřenou. Z hlediska zákona je lhostejné, jakou metodu tvůrce k analýze použije, z jakých zdrojů a údajů vychází a jak je hodnotí. Je však třeba, aby všechny tyto informace byly v doporučení strategie spoření uvedeny a aby tvůrce či šířitel byl schopen na žádost ČNB doložit jeho odůvodněnost. V praxi často doporučení strategie spoření šíří jiné osoby než jeho tvůrce (např. obchodník s cennými papíry vytvoří doporučení a publikuje jej na své webové stránce, odtud jej přebere tisková agentura a od ní zase konkrétní noviny). Je však zřejmé, že tvůrcem a šířitelem někdy může být jedna a tatáž osoba (např. obchodník s cennými papíry

vytvoří doporučení, které uveřejní na své webové stránce). Na takovou osobu se samozřejmě vztahují pravidla pro tvorbu doporučení.

Základními povinnostmi či zásadami při tvorbě nebo šíření doporučení strategie spoření jsou povinnost identifikace jejich tvůrců či šířitelů, povinnosti poctivé, úplné a nezavádějící prezentace doporučení a povinnosti uveřejňování zájmů a potenciálních střetů zájmů tvůrců doporučení.

Nová právní úprava se dotkne zejména obchodníků s cennými papíry, bank, poradenských společností a distributorů ekonomických informací (tiskové agentury, noviny, provozovatelé serverů s ekonomickými informacemi). Zavedení nových pravidel bude pro subjekty tvořící a šířící doporučení strategie spoření představovat zvýšení nákladů.

Právní úpravou doporučení strategie spoření v tomto zákoně nejsou dotčena ustanovení zákona o regulaci reklamy.

K § 90: Výpis doplňkového penzijního spoření

Ustanovení upravuje minimální náležitosti výpisu důchodového spoření. Z výpisu musí být zřejmé a jednoznačně určitelné, pro který osobní důchodový účet byl vystaven. Má sloužit jako doklad zachycující stavy prostředků a důchodových jednotek na osobním důchodovém účtu účastníka na začátku a na konci období a pohyby za dané období. Zároveň má obsahovat některé podstatné informace o výsledcích důchodových fondů, v nichž má účastník umístěny prostředky. Penzijní společnost je povinna účastníkovi zaslat výpis z osobního důchodového účtu minimálně jednou ročně bezplatně.

Výpis tak obsahuje stavy na peněžním a majetkovém podúctu osobního důchodového účtu účastníka ke dni vyhotovení předchozího výpisu a ke dni vyhotovení aktuálního výpisu. Dále obsahuje podrobný rozpis přijatých prostředků, připsaných a odepsaných důchodových jednotek a prostředků převedených z nebo převáděných do důchodových fondů jiné penzijní společnosti za dané období.

Výpis dále obsahuje součtové položky, které uvádějí kolik za celé období od posledního výpisu činily prostředky účastníka, kolik bylo celkem připsáno nebo odepsáno penzijních jednotek v jednotlivých fondech.

Penzijní společnost je dále povinna na výpise uvést informace o zhodnocení prostředků účastníka, výnosnosti důchodových fondů a úplatě penzijní společnosti. Tyto informace umožňují účastníkovi srovnávat výkonnost jednotlivých fondů.

K § 91: Osoby oprávněné zprostředkovat důchodové spoření

Zákon stanovuje podmínky, za kterých lze provozovat zprostředkovatelskou činnost v oblasti důchodového spoření. Výkon této činnosti se umožňuje nejen penzijní společnosti, ale i investičnímu zprostředkovateli, jeho vázanému zástupci a vázanému zástupci penzijní společnosti.

Zprostředkovatelskou činností v oblasti důchodového spoření se rozumí

- a) zprostředkování uzavření smlouvy o důchodovém spoření, tedy činnost směřující k nalezení účastníka důchodového spoření a
- b) příkaz uzavírat smlouvy o penzijní spoření.

K výkonu této činnosti podnikatelským způsobem ze strany výše uvedených osob je třeba získání dalšího podnikatelského povolení, resp. registrace a zápisu do seznamu ze strany ČNB. Zápis do seznamu, resp. registrace jsou upraveny v zákoně upravujícím doplňkové penzijní spoření. Příslušným osobám vzniká oprávnění registrací či zápisem do seznamu vázaných zástupců. Jiné osoby podnikatelským způsobem vykonávat uvedené činnosti související s poskytováním penzijního spoření nesmí.

K § 92 a 93: Odborná péče a Kontrolní a bezpečnostní opatření pro zpracování a evidenci informací

Požadavek na posílení právní jistoty účastníků důchodového spoření a obezřetnosti celého systému důchodového spoření odráží explicitní katalog povinností dalších osob oprávněných provádět činnosti uvedené v § 91 včetně odpovědnosti za škodu, jejímiž nositeli je investiční zprostředkovatel a penzijní společnost, které odpovídají i za škodu způsobenou jejich vázanými zástupci, za nimiž mají regresní postih. Nastavení požadavků na odbornost a pravidel jednání k zákazníkům odpovídá požadavkům stanoveným penzijní společností. Rozsah požadavků na vnitřní provoz, včetně požadavků na úschovu patřičných dokladů, se snaží zohlednit specifika činnosti oprávněných osob odlišných od penzijní společnosti.

Zvláštní důraz je potom kladen na evidenci uzavřených smluv o důchodovém spoření a kontrolních a bezpečnostních opatřeních pro zpracování a evidenci informací.

K Části desáté:

V této části se v hlavě I upravuje předmět a rozsah dohledu vykonávaného ČNB v oblasti důchodového spoření a vymezuje se okruh osob podléhajících tomuto dohledu.

K § 94:

Zákon zakládá ČNB v oblasti důchodového spoření pravomoci a nástroje nezbytné k řádnému výkonu dohledu tak, aby byla schopna zavést vhodná opatření nebo ukládat sankce s cílem zabránit protiprávnímu jednání nebo zmírnit případné následky takového jednání.

Předmětem dohledu je dodržování povinností stanovených tímto zákonem a jiných zákonů s vazbou na činnosti upravené tímto zákonem ze strany osob podléhajících dohledu ČNB, soulad jimi vykonávaných činností s rozsahem povolení, které jim bylo ČNB uděleno.

Současně se odkazuje na i na předpisy upravující dohled v oblasti kapitálového trhu nebo v případě dohledu nad činností pojišťovny podle tohoto zákona na zákon o pojišťovnictví.

Předmětem dohledu je současně dodržování povinností stanovených statutem důchodového fondu, smlouvou o důchodovém spoření, pojistnou smlouvou o pojištění důchodu, depozitářskou smlouvou a rozhodnutím vydaným podle tohoto zákona, plnění rozhodnutí vydaných ČNB.

K § 95:

Zákonem se vymezuje soubor opatření jako nástrojů ČNB sloužících k nápravě nedostatků zjištěných v činnosti osob podléhajících dohledu, jejichž pomocí lze zajistit soulad činnosti těchto osob se zákonem, napravit nežádoucí protiprávní stav a ochránit zákonem chráněná práva účastníků důchodového spoření. Jejich rozsah a obsah je koncipován tak, aby ČNB umožňoval pružně reagovat na vzniklou situaci.

ČNB může uložit obecné opatření k nápravě, kterým ukládá povinnost odstranit zjištěný nedostatek. Konkrétní způsob odstranění nedostatku se ponechává na osobě, které se opatření k nápravě ukládá.

Návrh umožňuje ČNB jako jiné opatření k nápravě uložit i přesně specifikovanou povinnost směřující k odstranění zjištěného nedostatku, zejména v případech, kdy k dosažení účelu je zapotřebí součinnosti třetích osob (např. nařízení mimořádného auditu, změna depozitáře, nucená správa atd.).

K § 96:

Zjistí-li ČNB při výkonu dohledu závažné nedostatky v činnosti auditora, resp. v jím provedeném auditu penzijní společnosti nebo důchodového fondu, opravňuje ji návrh zákona k tomu, aby postupovala obdobně podle zákona o doplňkovém penzijním spoření, tedy aby penzijní společnosti nařídila provedení mimořádného auditu.

Mimořádný audit provede auditor pověřený penzijní společností, nicméně odlišný od auditora, který provedl původní audit, a to v rozsahu upraveném vyhláškou ČNB. Pokud však nastanou zákonem předvídané důvody, potom pověřeného auditora ČNB může odmítnout a jmenuje k provedení mimořádného auditu auditora sama. Náklady spojené s mimořádným auditem nese ČNB, nepotvrdí-li se důvody, pro které byl požadován. V takovém případě je ČNB uhradí auditor, který provedl původní audit.

K § 97:

Vyskytnou-li se závažné nedostatky v činnosti depozitáře, je ČNB oprávněna penzijní společnosti nařídít změnu depozitáře. Zákon současně stanoví i krátkou lhůtu (30 dní), ve které musí dojít k uzavření depozitářské smlouvy s jiným depozitářem tak, aby byla zajištěna kontinuita kontrolní činnosti, kterou depozitář pro penzijní společnost primárně vykonává.

K § 98:

Jestliže penzijní společnost opakovaně nebo závažně poruší právní povinnosti stanovené tímto zákonem nebo jsou ohroženy zájmy účastníků a hrozí nebezpečí z prodlení, opravňuje návrh zákona ČNB k tomu, aby postupovala obdobně podle zákona o doplňkovém penzijním spoření, tedy aby u penzijní společnosti zavedla nucenou správu.

Dosáhnout potřebného účinku a zabránit hrozcím škodám lze pouze tehdy, je-li zavedena neprodleně. Zavedením nucené správy se pozastavuje výkon funkcí orgánů penzijní společnosti a působnost jejího představenstva přechází na nuceného správce. Základním cílem tohoto opatření je neprodlené zamezení trvání nežádoucího stavu ohrožujícího zájmy účastníků důchodového spoření tím, že ČNB jmenuje nuceného správce jako kompetentní a důvěryhodnou osobu splňující podmínky pro výkon takové funkce. ČNB pro tyto účely vede seznam osob, které splňují podmínky být jmenovány nuceným správcem.

Výsledkem nucené správy je tak buď odstranění zjištěných nedostatků, kdy dojde k ozdravení penzijní společnosti, a to jak z hlediska jejího řízení, tak i vlastní činnosti, nebo naopak ukončení její činnosti, nelze-li v činnosti penzijní společnosti pokračovat. V každém případě by měl být nucený správce tím, kdo bude především chránit zájmy účastníků důchodového spoření.

Zákon o doplňkovém penzijním spoření upravuje požadavky na základní náležitosti rozhodnutí ČNB o zavedení nucené správy, vymezuje okruh osob, které jsou účastníky tohoto řízení, kterým se rozhodnutí doručuje, okamžik zavedení nucené správy a způsob publikace takového rozhodnutí ve vztahu k veřejnosti. Náklady spojené s výkonem nucené správy, tj. veškeré náklady související s odměnou nuceného správce, s jeho činností, s opatřeními, která je povinen tento správce činit, jsou hrazeny z majetku penzijní společnosti. Nucená správa se zapisuje do obchodního rejstříku, přičemž se současně zapisují údaje o nuceném správci, jeho změně a ukončení nucené správy. Nucená správa by měla trvat nezbytně nutnou dobu a mělo by být snahou ČNB i nuceného správce situaci vyřešit tak, aby byla zabezpečena maximálně možná ochrana zájmů účastníků. Zákon o doplňkovém penzijním spoření upravuje i způsoby zániku výkonu funkce nuceného správce včetně jeho odvolání pro neplnění podmínek stanovených pro výkon této funkce nebo povinností při výkonu nucené správy. S ohledem na základní cíl zavedení nucené správy se vylučuje odkladný účinek opravného prostředku podaného proti rozhodnutí o jeho odvolání.

K § 99:

K ochraně zájmů účastníků penzijního spoření v případech, kdy penzijní společnost není schopna plnit své závazky vůči nim a dalším oprávněným osobám nebo se penzijní společnosti nepodaří splnit podmínky pro existenci důchodového fondu (dosažení určitého počtu účastníků), slouží i institut převodu obhospodařování důchodových fondů na jinou penzijní společnost nařízený ČNB. Z koncepce důchodového spoření upravené tímto zákonem plyne, že se tento převod musí týkat všech penzijní společností obhospodařovaných důchodových fondů.

Přejímající penzijní společnosti, která musí s převodem vyjádřit předchozí souhlas, se ukládá povinnost informovat o této změně účastníky, jejichž prostředky jsou předmětem převodu. Informaci je přejímající penzijní společnost povinna poskytnout písemně a v krátké lhůtě 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o převodu tak, aby dotčení účastníci důchodového spoření měli tak zásadní informaci co nejdříve k dispozici a měli ji k dispozici v potřebném rozsahu.

Účastníky předmětného správního řízení o převodu obhospodařování důchodových fondů jsou předávající a přejímající penzijní společnost a jejich depozitáři. Ze zákona se pak přejímající penzijní společnost stává namísto předávající penzijní společnosti smluvní stranou smluv o důchodovém spoření.

K Části jedenácté:

V souladu se zásadami správního trestání se v návrhu tohoto zákona upravují přestupky fyzických osob a správní delikty podnikajících fyzických osob a právnických osob v oblasti upravené tímto zákonem. Skutkové podstaty správních deliktů jsou vázány buď na porušení, nesplnění nebo jednáním v rozporu s konkrétní povinností upravenou navrhovaným zákonem nebo na nesplnění povinnosti stanovené rozhodnutím ČNB při výkonu dohledu, pokud jsou tímto jednáním ohroženy nároky účastníků.

K § 100:

Vymezují se skutkové podstaty přestupků, kterých se může dopustit každá fyzická osoba (např. neoprávněný výkon nebo nabízení činnosti upravené tímto zákonem) nebo fyzická osoba vykonávající určitou činnost upravenou tímto zákonem (např. při tvorbě nebo šíření

penzijního doporučení) nebo fyzická osoba vykonávající určitou funkci (např. likvidátor nebo nucený správce) ve vztahu k penzijní společnosti upravenou tímto zákonem.

Tyto přestupky projednává ČNB a může za jejich spáchání uložit pokutu do 10 mil. Kč.

K § 101 až 105:

Vymezuji se skutkové podstaty správních deliktů, kterých se může dopustit penzijní společnost, depozitář, pojišťovna nebo jiná právnická nebo podnikající fyzická osoba.

Správní delikty projednává ČNB a může za jejich spáchání uložit pokutu do výše 10 mil. Kč, resp. 20 mil. Kč v závislosti na závažnosti spáchaného deliktu a osobě, která delikt spáchala.

Společnými ustanoveními ke správním deliktům se řeší zejména zánik odpovědnosti za správní delikt právnické osoby, lhůty pro zánik této odpovědnosti, příslušnost k projednání přestupků a správních deliktů podle tohoto zákona. Příjmy z pokut jsou příjmy státního rozpočtu a vymáhá je příslušný celní úřad (stanoví zákon o celní správě). Náklady řízení vybírá a vymáhá orgán, který je vynaložil a jejich úhrada je jeho příjmem.

K § 106 až 109:

Společná ustanovení obsahují některé základní otázky vztahující se k celému zákonu, např. podpůrné uplatnění ustanovení občanského zákoníku pro smlouvu o důchodovém spoření a nároků z ní plynoucích.

Blíže je specifikováno pro účely výkonu dohledu, co je nutné brát v úvahu při posuzování, zda je určitá skutečnost v souladu se zájmem účastníka.

Zákon výslovně stanoví, a to z důvodu zamezení vzniku pochybností, že účastník důchodového spoření není účastníkem správního řízení podle tohoto zákona. Ve správních řízeních vedených ČNB podle tohoto zákona se jedná o řízení licenční a sankční, která by byla prakticky neproveditelná, pokud by účastníky řízení byli i účastníci důchodového spoření.

Dále je zde upravena povinnost mlčenlivosti pracovníků správce Centrálního registru smluv při výkonu jejich činnosti, vedle toho i povinnost mlčenlivosti pro fyzické osoby podléhající dohledu podle tohoto zákona. Současně se taxativně vymezují výjimky z porušení povinnosti mlčenlivosti.

K § 110:

Stanoví se, které orgány jsou příslušné k vydání prováděcích právních předpisů.

K § 111: Přejícné ustanovení k výdajům na marketing

Pro první rok fungování nového systému důchodového spoření, který je esenciálním pro tvorbu účastnického portfolia, se stanoví variantně vyšší výdaje na marketing. Varianta první vylučuje použití ustanovení, jež stanoví marketingovým výdajům strop, bez toho, že by stanovila strop jiný, vyšší, varianta druhá tento strop zvyšuje na 3násobek pro první rok po nabytí účinnosti tohoto zákona.

K § 112:

Účinnost zákona se navrhuje dnem 1. ledna 2013, s výjimkou ustanovení o udělení povolení k činnosti penzijní společnosti a povolení ke vzniku důchodových fondů, která nabývají účinnosti prvního dne kalendářního měsíce následujícího po dni účinnosti zákona.